

Un xisto fàcil:

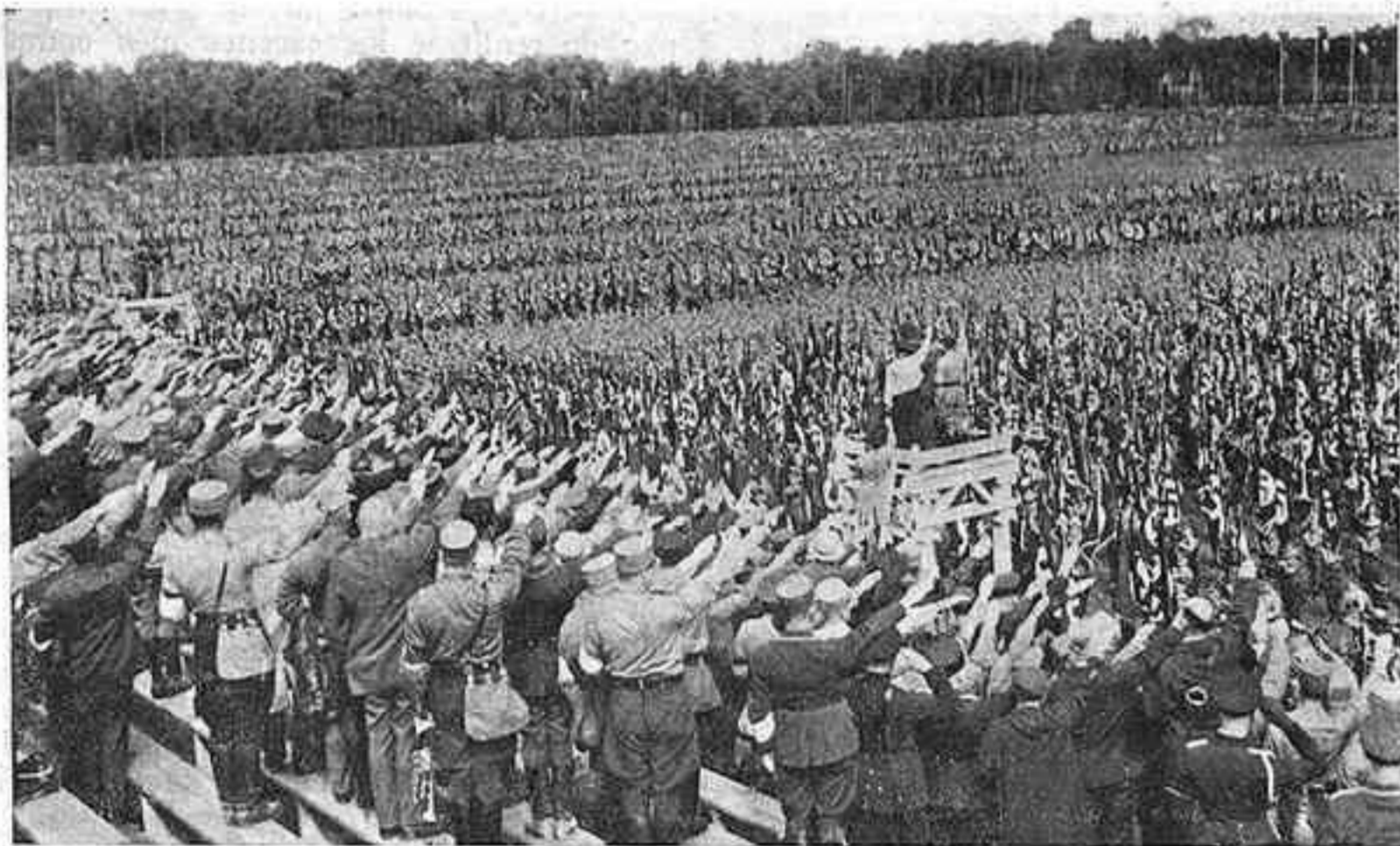
La Lliga es deslliga

UN PERILL PER A CATALUNYA

La liquidació d'un partit

Amb una vitalitat digna de millor causa, la Lliga torna a llançar una proclama dirigida a l'opinió pública. Després dels dos fracassos que ha tingut a Madrid, l'un creient poder valer-se d'un govern de la República per imposar-se damunt d'un govern de Catalunya, i l'altre quan tenia la pretensió de retocar la llei de Reforma Agrària i aparèixer per un truc de prestidigitació com a salvadora de Catalunya, és evident que aquest partit encara no desespera de refer els seus

a l'atac del senyor Azaña i a la defensa del senyor Lerroux, sense tenir present que el senyor Azaña representa dins la història política espanyola la mateixa tendència que tenien els de la Lliga en els seus primers temps. L'antilleroxisme, que els dugué a adreçar a ésser víctimes d'alguna agressió sagrant, i el mateix senyor Cambó en sap alguna cosa. L'antimilitarisme, per causa del qual patiren l'assalt i destrucció dels seus periòdics a mans d'un grup de militars en

Escena d'un partit que ara també s'està liquidant

regles. Per això es pren la molèstia de dialogar amb l'opinió, per tal que el públic l'absolgui de passades culpes.

MIRADOR, com a part integrant d'aquesta opinió pública, es creu amb dret de dir-hi la seva a tall de qualsevol altre component de Catalunya. I, posats a fer-ho, no ens costarà gaire de moure'ns en un pla de serenitat i de contenció, per tal com el document està escrit en una prosa grisa i deixada que no és gaire a propòsit per a despertar ni grans entusiasmes ni grans indignacions. Més aviat traeix pertot la indecisió i la fatiga.

Es un cas notable de desorientació col·lectiva el de Lliga Catalana. Partit conservador, es veu obligat, per una pila de circumstàncies, a fer demagogia i a (com diu un dels nous prohoms d'aquest partit, l'escriptor Josep Pla) inflar el gos. D'una història catalanista es veu en el pas d'haver de recaptar de Madrid una força per a retallar atribucions de l'Estatut de l'autonomia catalana. El fet d'un fracàs en aquest sentit no exclou l'existència d'una mala voluntat avui palesa per tot Catalunya.

En el seu manifest demagògic i fals, en comptes de situar-se en un punt de crítica serena del seu adversari (que no és pas perfecte), es limita a llançar acusacions truculentes, però vagues, i, cosa curiosa, gairebé totes versen sobre els defectes tradicionals de la mateixa Lliga. Així veiem que retreu que a Catalunya es fa una política partidista. La realitat és ben diferent: el sol fet de governar una coalició ho posa d'evidència. Però també és cert que quan manava la Lliga es dedicà a perseguir a mort totes les organitzacions polítiques catalanes que no volien fondre's dins la seva hegemonia. Contra la vella Esquerra seguí una conducta canibalesca i salvatge.

Fa estrany que un partit escèptic i anti-democràtic com és la Lliga, s'amoïni tant a demostrar l'existència d'un nefast caciquisme a casa nostra.

No; certament, la política partidista més aviat, potser sense adonar-se'n, encogada per la passió i el despit, la fa la mateixa Lliga. Què és sinó política partidista i de la pitjor mena la de retirar-se del Parlament de Catalunya i negar-se a col·laborar des de l'oposició a la naixença de les llibertats de Catalunya? I no tan solament això, maniobra incessantment a Madrid per tal de procurar intervencions enutjoses del poder central dins els afers de l'autonòmic. Heus ací la conducta de la Lliga als seus darrers temps.

Amb aquesta actitud, és clar, es limiten a seguir la tàctica que inicià el senyor Ventosa i Calvell arran de la proclamació de la República quan, en comptes d'ajudar la causa catalana, mal fos situant-se en una oposició de tipus més radical en catalanisme, preferí rodar per Espanya sollevant els aplaudiments i els cors de monarquitzants i monàrquics. Si el 10 d'agost no l'arriba a fer espantar de la seva pròpia obra, fa de mal dir on hauria arribat.

I tot per no-res. Ara mateix, comptant i garbellant, no sabem veure gens quin benefici pot haver reportat als propietaris de fora l'actitud de la Lliga amb motiu del recurs contra la llei de contractes de conreu. Per salvar-los d'unes molèsties, si hi són, els han fet caure dins una situació incòmoda, amb tota la massa dels patriotes en contra. Ho poden ben agrair a la desorientació que avui impera a Lliga Catalana.

Es tan clar que aquest partit ha perdut el seu sentit original de la política, que, no contents dels desencerts que li hem vist cometre i que comentem més amunt, es llança

rebella. En aquella avinentesa Lerroux fou l'home que alçà la seva veu en defensa, més encara, en lloança exaltada dels agressors. També representava la Lliga la política d'oposar-se a les intromissions de l'alt clerat dins els afers de la terra; que ho diguin si no les topades amb el bisbe Reig, que no foren les úniques, encara que sí les més sorolloses. I el senyor Azaña persegueix una finalitat igual. Amb el seu atac continu al senyor Azaña i a la seva apologia sorprenent de Lerroux, la Lliga demostra haver perdut definitivament la seva brúixola.

No caiguem dins la temptació d'alegrar-nos-en. En contemplar en vies de liquidació aquest partit català de dretes, no ens podem estar d'experimentar un moviment de tristesa. Tots els que no som partidaris dels règims feixistes, hem de voler que totes les tendències i tots els matissos irreductibles de l'opinió pública tinguin el seu refugi dins les rengleres dels partits polítics. A cadascuna el seu partit. I ja és l'hora que comença de neguitejar-nos la idea que els conservadors dretistes dels catalans a hores d'ara no deuen saber on enquadrar-se. Això és molt perillós. La inexistència d'un partit que reculli un sector determinat, mai no reforça els altres partits restants; és un portell per on poden esmunyir-se dins de casa nostra les influències estranyes. Tothom qui recordi de quina manera quan la mateixa Lliga que ara està en liquidació, era l'únic partit catalanista existent, va veure's debilitada perquè mancava un partit que recollís tota l'opinió d'esquerra i les grans masses de poble que sempre servien de punt flac per on la causa de Catalunya era agredida i paralizada, tothom qui ho recordi, té el deure de desitjar que ben aviat sorgeixi el partit de les dretes catalanes i s'ompli el buit creat amb la deserció i liquidació subsegüent de la Lliga, que no ha volgut transformar-se al ritme de la profunda transformació política que ha portat la República i l'Estatut.

Els Dijous — Blancs

Aquesta denominació és de Huxley i fou emprada en referir-se als cosmos individuals impenetrables, però ara ha reverdit a la nostra memòria, no pas a presència d'uns éssers en la ment dels quals volguéssim fer una incursió, sinó simplement davant els múltiples escenaris superposats que les inclemències estivals obren diàriament als nostres ulls.

Mentre les artèries de la ciutat transporten, amb moviment incessant i monòton, riades de tipus egolàtrics que van a la seva i els balcons i les finestres romanen eternament tancats o bé es celen amb un estor espès, a excepció de la mena de barris que descriu Elmer Rice i King Vidor projectat a la pantalla en el film El Carrer, les galeries anteriors donen una rèplica constant a les façanes, tot mostrant-nos escenes palpitants del viure quotidià.

Si l'asfalt és la indiferència o la cinta sense fi de permanències breus i apressades, el pati és un tocam d'afectes íntims o un recés plaçid. Ben poques existències resten orfenes de la verdor de les palmeres, dels siscalls i dels fenixs. D'altres són fistonejades per caixes de geranis, balades i gessamins o per cossis de gardènies i roses. Fins i tot hi ha interiors d'illes, centrats per acàcies joguineres que fan tremolar llurs fulles imparipinnades o algun magraner de les hortes preterrites. Els quadrilàters verticals conjuguen amb la delícia dels patis, bo i fent un posat de deixebles. Les galeries obertes no s'avergonzeixen, però, de llurs rastelleres de clavellines, i els pisos alts es guarnixen de campanules.

L'hora més franca s'escau quan la tarda minva i el sol deixa de castigar les persianes. Totes elles s'enfilen en recapte d'aire, i les noies surten queixalant un prèsec o tricotant un suèter. Els diàlegs que es teixeixen són més aviat sentimentals:

—Mària, saps la lletra de La chanson d'une nuit?
—Ja ho crec! Si vols, te l'apuntaré — i taralleja:

Cette nuit, mon amour,
Je veux chanter pour toi
La plus jolie des chansons,
A l'heure où meurt le jour...

Per les baranes van apareixent quimonos blaus, grocs, magenta, i algun pijama de seda d'amples camades. La noia escultural del primer pis pròxim, sentada a la falda de la seva germana, li depila les celles amb gest reposat d'artífex; la jovenalla del segon pis juga al parxís entre glop i glop de gasosa; la parella del tercer — ell ja entra a la casa — es llura a un festeig discret, de parc públic; la casada de fresc es poleix les ungles amb el raspallet de camussa; la mare jove treu enfora el bressol de rantes fines i veprèn el gronxament; la dama sexagenària s'empassa, vora unes begònies, una novella interminable; l'estudiant enllestí somia, estirat a la cadira d'extensió, l'aventura d'aquest estiu i, per tal d'esbandir el teidí, claueteja un sòcol de fonògraf, col·loca l'aparell en un flanc i engega el disc dels Smiles:

There are smiles that make us happy,
There are smiles that make us blue,
There are smiles that steal away the tear
As the Sun beams steal away the dew!

La ràdio emprèn la competició i aviat el clos interurbà és un guirigall indescribable. S'inicia una protesta. Serà realment pel soroll!

A la galeria baixa del xamfrú llunyà, unes xicotetes amb capell extremat es passen el bàton pels llavis. Una rentadora va penjant petites tovalloles als filferros...

MIRADOR INDISCRET

L'insaciable

En assabentar-se En Vallès i Pujals que En Trias de Bes havia estat vist aplaudint Las mujeres del Zodíaco, diu que exclamà, envejós:

—Quina ambició la d'aquest xicot!

El evolucionistes

El tradicionalisme a Sitges conegué la seva època de més floïença a l'impuls d'un tal Bosch (a) Ganyota, divulgador alhora del franciscanisme en la seva acceptació més ascètica. Arreu se'l veia amb un enorme breviari, i els dies de penitència dormia damunt una post i es colpejava amb deixuplines. Les seves campanyes de premsa des de La Fita, òrgan dels carlins sitgetans, eren citades amb complaença per la gent morigerada de la població:

«Hacemos constar desde estas columnas nuestra enérgica protesta por la actuación de un café concert en pleno Cap de la Vila», etc., etc.

Amb l'estri poètic a la mà, lloà totes les efemèrides legitimistes i religioses, fent-se una especialitat en l'exaltació de la puresa.

Doncs bé, l'aureòla del Ganyota se n'ha anat a rodar. Després d'un quant temps d'absència, ha reaparegut a la vila com a empresari de cupletistes de «fi de festav», conegudes en l'argot sitgetà per perllitas.

Els amics incondicionals d'En Bosch, tot volent-lo defensar, observen, però:

—Aneu a saber amb quines santes intencions s'ha decidit a regentar aquestes pobres noies!

Una copa, vint pessetes

Ahir féu vuit dies, els senyors de la Fira de Mostres de Barcelona tenien convidat a dinar, al Sufis, l'inefable alcalde de Toulouse, M. Billières.

—De què prendrem una copa? — preguntà algú, en comanar el café, a l'alcalde tolosenc.

—Prenem-la d'Armagnac.
—El cambrer restà indecís. Acostant-se a cau d'orella d'un dels comensals barcelonins, consultà:

—Val vint pessetes per cap!...
—Què hi farem! Porteu l'Armagnac, porteu!

Més tard, ja al carrer, els passants pogueren sentir aquesta exclamació:

—Carai, com es fan tractar aquests alcaldes socialistes!

Què menges?

Restaurant Grim-Room, al carrer d'Escudellers.

Una artista de cabaret, venezolana, dominicana, mexicana o cosa així, amb faccions molt pronunciades d'indi brau, menja una cuixa de pollastre. Menja àvidament, amb delit...

—Entra un tranquil, amic d'ella.
—Què comes ahí? — li pregunta —. Misionero?
No hi ha trets perquè Déu no vol.

Un banquet massa ajornat

Un grup d'amics i admiradors de l'actriu Antonia Herrero decidí oferir-li un banquet. Foren impresos els tiquets corresponents i circulades les indispensables gasetilles als diaris...

Però faltaven només vint-i-quatre hores per al banquet, i res; els organitzadors havien desplegat tota llur activitat en les gasetilles. Calgué ajornar cuixa-corrents l'homenatge.

La segona vegada, però, passà el mateix que a la primera. Havien estat distribuïts també molts solts oficiosos, però els tiquets

venuts seguien essent en nombre molt reduït. El banquet fou suspès novament.

—Assenyalem una tercera data... — insinuà un dels organitzadors, amb ironia —. A veure si en aqueixa ocasió arribem almenys als entreteniments!

El sacrifici d'un repòrter

No cal dir que Antonia Herrero tingué, i amb raó, un fort disgust.

Un repòrter teatral, que per cert no figurava a la llista dels organitzadors, procurà consolar-la.

—Miri, Antonia — li proposà —. Si vol, som encara a temps a celebrar el banquet. Jo sol em quedo cinquanta tiquets.

—No, no, deixem-ho córrer! — féu l'actriu.

El repòrter, després, comentava:

—Vaig fer l'ofertament de molt bona fe. Però ara penso que si l'Herrero arriba a acceptar, m'hauria hagut d'estar un mes sense sortir de nits.

Potser sí...

Dissabte darrer es celebraren les noces del fill petit d'En Surinyac Senties amb una bellíssima i preadíssima senyoreta cubana, dins un gran devesall de pompa, segons reporten les notes de societat.

—Es un veritable encert haver triat Santa Maria de la Mar per a mar de la cerimònia. Fixa't: Surinyac Senties i a l'ombra de Santa Maria...

—Què vols que et digui... Potser hauria estat millor sota el sostre de la Generalitat!

Suplement gràfic

Josep Pla, en el seu obligat article dominical de La Veu, descriu una visió de l'ermita de Sant Sebastià, a la Costa Brava, i entre els múltiples elements de la seva escaenografia, assenyalà:

«Les dones torcen el coll, se'ls allarga el nas i posen la galta de setí sobre el pit de l'annat.»

Molt gràfic per al suplement gràfic.

El giravolt d'En Miravittles

Quan L'Hora era encara, durant la dictadura Berenguer, un periòdic almenys interessant, En Miravittles tenia costum d'atacar-hi cada setmana algun polític d'importància, sovint en termes violents. Un dia, precisament, estaven tirant un número que contenia un atac violentíssim contra Rafael Campalans, aleshores director de l'Escola del Treball.

El mateix dia que el número esmentat entrà en màquina, En Miravittles rebé una carta d'En Campalans que l'assenbànt del seu... nomenament de professor a l'escola de la qual el líder de la U. S. C. era director.

El Met Miravittles agafà un taxi i anà corrents a la impremta per a evitar la desgràcia. El número, tirat gairebé per complet, fou destruït i l'article substituït per un altre... aquesta vegada contra Nicolau d'Oliver...

Facècies del Met

Es curiós que el giravolt de Miravittles ha despertat pocs comentaris apassionats entre els seus ex-correligionaris de B.O.C.

—Home, és natural — deien —. Es comprensible.

Fins hi havia qui sostenia que si Miravittles es sacrificà avui fent-se passar per un «empassat», ho feia per marxisme!

—Sí, home; és clar. En Met ens vol demostrar amb un exemple flagrant com les circumstàncies materials determinen la consciència...

Un altre ho comentà d'altra manera.

—La causa del giravolt d'En Met, sabeu quina és? La llei dels contractes de conreu.

—???
—Sí. La premsa no parlà d'altra cosa que de Sbert... La seva intervenció, el seu vot particular, la seva arribada, la seva sortida, les seves declaracions a la premsa... No és natural que Miravittles s'hagi dit: «Si aquest tío, que no té la meitat de la intel·ligència que tinc jo... que el 14 d'abril es deia «comunista en el seu si, encara que esquerrà cap enfora» (és clar que només ho deia als seus amics i... amigues), avui és tot un personatge, vocal del Tribunal de Garanties, amb un sou de tantes pessetes. Pensa que jo podria ésser-ho, i millor que ell...? I així, amb un retard de tres anys, emprengué el camí cap a l'Esquerra...

En giravolts polítics com el de Miravittles, sol haver-hi també motius purament personals, de rivalitat. Miravittles tenia sempre, de bell antuvi, sentiments d'inferioritat enfront de Maurin. La causa n'era — Miravittles ho deia sovint — «el passat anarquista de Maurin».

—Jo no vaig mai a cap conferència de Maurin. Ell tampoc ve a les meves — solia dir.

Per això Miravittles pensà, ja fa un any, anar-se'n del Bloc, és veritat que llavors... cap a l'esquerra, i no pas cap a l'Esquerra... —Només hi ha una dificultat — deia —. Aquests endimoniats del partit oficial, el primer que em farien fer seria signar un document on declarés traïdor a Maurin i tots els meus ex-companys... I després, em rebutjarien... Ja compreneu que no puc signar un document així...

Quina llàstima que l'Esquerra no exigís dels seus nous fidels documents semblants! Serien de gran valor documental per a la història del petit aventurerisme polític dels nostres dies...

LA DECADENCIA D'OCCIDENT

OSWALD SPENGLER. — Respectable públic: Tinc l'honor de fer-te saber que va a començar la decadència de Prússia.

A LA PÀGINA 6:

Cops al "bulto", per Francesc Pujols.

Si tinguéssim bons conferenciantes...

per Carles Soldevila.

El món del petit cel·luloide

Detalls

La festa major de Terrassa s'ha celebrat amb la solemnitat i eufòria acostumades. Demés dels espectacles clàssics de cada any, hom ha afegit a la festa major passada un acte que era negligit des de feia anys: els jocs florals.

Aquests aconseguiren no sols un èxit de públic inospitat, sinó àdhuc un veritable èxit de concursants. Un terrassenc, amb aquella passió peculiar que proporciona l'amor a la localitat, ho explicava en aquests termes:

—Han estat uns jocs florals magnífics. Fins hi havia capella de fora!

La quartilla i l'estilogràfica

Des de fa poc, s'ha fet Barcelona el professor Strauss, psiquiatra de Heidelberg que, encara que sigui un dels anomenats «aris de guerra», prefereix el clima de Barcelona al de les ribes del Neckar. El professor Strauss havia de donar, naturalment, una conferència a la flamant Associació de Neuropsiquiatres, un dia quan no hi eren, per casualitat, ni el doctor Mira ni el doctor Sarró (l'absència dels quals explica moltes coses de les que segueixen). L'il·lustre conferenciant fou saludat en català pel president, llengua que no coneix gaire, però, al cap i a la fi, va comprendre que el saludaven i que se li concedia la paraula. Un cop desenvolupada la conferència, sense iniciar cap discussió amb tan il·lustre psiquiatra estranger, el president li'n regreca en català i el féu seure a les rengles del públic, per a passar immediatament als assumptes de tràmit.

—Senyors — anuncia —, hem de reformar la fitxa de Kraepelin que ja no serveix. Un de nosaltres s'ha de sacrificar. Fuster, tu podries fer-ho bé.

—Home! — protesta el doctor Fuster, massa modest —, de Kraepelin i de la seva fitxa, no en sé res...

Davant tan sincera declaració, el president va trobar de seguida una solució còmoda: —Però si això no és difícil... S'agafa una quartilleta i una estilogràfica, i ja està...

Els il·lustres psiquiatres no s'adonaven que hi havia entre ells un deixeble autèntic de Kraepelin, que potser els hauria pogut resoldre els seus dubtes, àdhuc sense la meravellosa solució de la quartilla i l'estilogràfica... Però el professor Strauss estava ben tranquil al seu recó, com qui ha fet el seu deure, i sense adonar-se per res del tema i... del tot amb què tractaven coses tan fonamentals els seus col·legues barcelonins...

On és l'Estatut?

Un amable comunicant ens trameta aquestes ratlles que vessen de raó:

Tothom sap que la muntanya de Montserrat és un monument natural de Catalunya i que àdhuc la història del nostre poble va vinculada al seu nom. Montserrat és, moltes vegades, el símbol d'una força sentimental que fa venir llàgrimes als ulls als patriotes absents. Montserrat, quan la dictadura, fou també una bandera que hom feia volejar en cançons i al teatre com a protesta contra l'imperialisme tan groller com tirànic dels dictadors... Montserrat, volem dir amb tot això, forma part del cos de Catalunya com una cosa indivisible.

Per això, més ara que en cap altra ocasió, ens ha estranyat un cartell turístic que hom ha plaçat en unes parets de la Plaça de Catalunya invitant a la visita del monument català (coves de Collbató), qualificat per la ploma de Goethe de «mansió ideal per a l'esperit». Cartell redactat tot en llengua espanyola.

Qui ho diria que hi ha un Estatut de Catalunya que reconeix oficial la llengua catalana, si una cosa tan íntima, tan lligada a l'ànima del nostre poble com ho és la cèlebre muntanya, és anunciada als ulls del turista indígena o exòtic en una llengua estranya al territori autònom?

El cas és lamentable. És clar que no hi volem veure un sabotatge a la llengua vernacular ni a l'autonomia. Més aviat diríem que es tracta d'exigències comercials, que no tenen en compte matisos espirituals per als i respectables que siguin. Així i tot, però, aquesta visió econòmica la creiem absolutament equivocada, puix que, el turisme molt a prop del folklore, sempre despertarà més interès als ulls i al bon gust de l'admirador allò que serveix a la essència i sabor terral que no pas si allò mateix ve desfigurada amb extemporaneïtats que ressenten aquesta íntima gràcia totalitària.

Que no és pas exclusiva de Montserrat aquesta desviació, sinó que hi ha molts d'altres aspectes del nostre actual viure que cauen en el mateix blasme? D'acord. A tots abasten per igual els nostres mots.

Si després d'estar mitja centúria reclamant el dret a servir-nos oficialment, a Catalunya, de la llengua pairal, quan arriba l'hora de fer un bon ús d'aquest dret som els primers a malmetre'l i a desprestigiar-lo, potser que donéssim la raó a la dictadura; semblantment com aquella bacinada de convertir en «Villadecaballo» o en «Falset» les formoses viles de Falset i de Villadecavalls (tal com la influència històrica ha consumat el camuflatge d'Elx o d'Oscà), que també, semblant a un poble de Royos Villanovas, diguem de Montserrat, per exemple, que *uel lugar más pintoresco y bello de Cataluña es la montaña de Montserrat*.

Una de les iniciatives més dignes de lloança i que es troben vinculades dintre el camp de temes d'esbarjo del barceloní inquiet i sensible, és aquesta del cinema amateur, a la qual, com totes les aficions que són patrimoni d'una minoria, l'altaveu de la premsa no pot dedicar l'atenció que aquells que la cultiven es creuen amb suficients arguments per exigir. De mica en mica, però, els cineastes catalans amateurs s'adonen amb complença que la difusió de llurs activitats per part dels nostres diaris

En aquesta mena de passió del cineasta madrileny es perfilen unes certes afinitats amb aquell enamorat que té una promesa a 2.000 milles de distància i tot el seu amor giravolta a l'entorn d'una fotografia deficient i unes cartes d'un blau cel delicadíssim.

Quan el senyor Lluís de Quadras recentment hagué de personar-se a Madrid, no cal dir que procurà de conèixer el «cineasta desconegut» i que restà magníficament notatificat d'aquesta connexió. El cineasta

Eusebi Ferrer rodant «Laie Barcinó»

cada dia és més cordial i efusiva i que aviat seran ben pocs els que dintre la pàgina cinematogràfica no dediquin un espai més o menys extens a l'obra dels que constitueixen aquest món entusiasta i simpàtic del petit cel·luloide. Actualment, *La Publicitat* se n'ocupa amb força assiduïtat i *L'Opinió*, *La Veu*, *Xut!* i *La Rambla* també tenen instituída llur secció de cinema amateur. MIRADOR ha donat sempre acollida en la seva pàgina de cinema a notes, crítiques i comentaris sobre aquest nou aspecte cinematogràfic i podem assegurar que seguirà dedicant-hi l'atenció deguda.

La literatura que fins ara s'ha anat servant als lectors de diaris i setmanaris, pel que fa referència a la qüestió que avui ens ocupa, ha estat consumida gairebé en tota la seva integritat per simples divagacions de crítica. Hom ha negligit qualsevol preàmbul l'anterioritat del qual hauria situat el lector.

D'aquest preàmbul s'ha ocupat, amb el sentit de responsabilitat conseqüent, la Secció de Cinema del Centre Excursionista de Catalunya per mitjà del seu òrgan *Cinema Amateur*. Però, malauradament, en aquests moments en què editors i escriptors es veuen obligats a treure aires conseqüències de la indiferència amb què el públic acull la lletra impresa, una revista del caire d'aquesta ja cal suposar que no obté, ni de molt, la popularitat que de fet es mereix.

Avui nosaltres anem a exposar algunes constatacions personals, a airejar, podríem dir, certes confessions anecdòtiques, amb la difusió de les quals no pretenem pas altra cosa que ajudar a popularitzar aquesta poètica afició del cinema amateur, la qual —fóra il·lícit no observar-ho amb una punta d'orgull— és precisament a Barcelona el primer i únic punt de la República on se'ns mostra seriosament organitzada.

Curiosa, aquesta observació que el cinema amateur gairebé només sigui cultivat i exclusivament organitzat a casa nostra! I no obstant, res de més exacte. El president de la S. de C. del C. E. de C., senyor Lluís de Quadras, un dia ens ho contava servint-se del cas d'un soci de la secció, resident a Madrid, el qual manté i cultiva la seva passió pel cinema amateur per correspondència. Aquest cineasta —una popular personalitat madrilenya— no ha vist mai cap sessió, ni s'ha assegut mai a les butaques de la sala de projeccions i conferències del Centre, ni ha tingut la fortuna de poder constatar personalment les reaccions del públic davant dels seus films, ni gaudir amb l'estímul dels aplaudiments en finir-se la projecció. Aquest cineasta pren part en el concurs anual, treballa amb un positiu entusiasme i viu amb els ulls del cor i de l'esperit fets en un llençol argentat que potser no arribarà a veure mai i que aquesta mateixa sensació de cosa llunyanà li deu aureolar i guarnir de Déu sap quines estalctates imaginatives.

Un primer pla de les bieles d'una màquina de tren en iniciar els fotogènics esbufecs.

— Un tren que passa vertiginosament amb l'obligada presa del furgó que s'allunya embolcallat de fum.

— El rascacels del senyor Cambó enfocat a la manera americana en les escenes dels temeraris netejadors de vidres.

— Escenes nocturnes on destaquen les filigranes pirotècniques de qualsevol festa major.

— Els coloms municipals.

— La gràcia vinculadissa d'un canyissar amb un teló de fons de núvols de cotó fluix.

— Unes onades rítmiques embellides amb quatre docils tocs de sol de posta.

— Pares d'atraccions a l'aire lliure (gran abundància de *caballitos*, trapezis i barraques de xurros).

— Gent esquiçant pessimament.

— El Vesubi.

— Les *golondrinas* del port de Barcelona.

— Les digníssimes esposes dels *cameramen* bromejant amb l'arqueologia de prestigi mundial. (Es tracta, invariablement, del viatge de noces.)

Un altre dia, si ens vaga, arrodonirem aquesta llista.

Afortunadament, el nostre món del petit cel·luloide també reserva als veritables *gourmets* un equip capaç per ell tot sol de reivindicar-ho tot. Un nucli selecte i coratjós que lluitava i segueix lluitant infatigablement, tot intervenint en l'apassionada disputa que encerclen els concursos internacionals.

Es que caldrà anomenar aquests intel·ligents desenvolupadors del cinema amateur al nostre país? Delmir de Caralt, Eusebi Ferrer, Joan Prats, Josep Maria Galceran, Agustí Fabra, Domènec Giménez, Isidre Socias, Francesc Gibert, Joan i Ignasi Salvans i possiblement aquells dos o tres l'oblit dels quals hom ha de lamentar sempre.

De l'apostolat cineístic per Catalunya gairebé podríem dir que en tenen l'exclusiva els senyors Caralt, Galceran i Giménez. En casos de desplaçament, el primer

Al cap de pocs dies l'express s'emportava cap a Madrid un paquetet certificat amb les revistes. I amb una rapidesa totalment cinematogràfica, el cineasta madrileny corresponia amb una lletra cordialíssima, l'essència de la qual restarà fixada amb aquest paràgraf. Deia aproximadament:

«Como no conozco el catalán, no he entendido nada. De todos modos, me ha gustado muchísimo.»

Quines entitats o seccions hi ha que es dediquen al cultiu del cinema amateur a Catalunya?

Citarem les més notables: Secció de Cinema del Centre Excursionista de Catalunya, Associació de Cinema Amateur, Secció de Cinema dels Amics de les Arts de Terrassa, Secció de Cinema del Centre Excursionista del Vallès de Sabadell, Cinemàtic Club, entitat barcelonina com les dues primeres, i algunes altres.

Ens consta que ben aviat quedaran constituïdes noves institucions cinematogràfiques en diverses localitats catalanes, on tota la tasca en aquest sentit ha estat limitada a una sessió de cinema amateur.

I bé; l'existència de totes aquestes institucions amb vida pròpia i l'anunci de les altres encara no nades forçosament deu suportar un equip nombrosíssim de cineastes?, raonarà el lector amb els arguments que s'haurà anat fent al llarg d'aquestes notes.

Efectivament; que l'equip nombrosíssim existeix, es pot afirmar rodonament. Ara bé: aquest equip de cineastes amateurs catalans actua, produeix, viu intensament el moment cineístic amb tota la seva dinàmica efervescència? Sobre aquest punt delicat del questionari que sense adonar-nos en hem iniciat, no podem pas ésser tan optimistes. Amb poques paraules: avui dia el tant per cent de cineastes autèntics és limitadíssim en relació a l'estadística de càmeres en actiu. Difícilment arribarien a dos-cents els *producteurs* que roden films independitzats gairebé per complet del clos familiar i llur via-cruç inalterable: primers passos del meu, primera comunió, primer vestit llarg i altres primícies no menys dignes de l'homenatge del cel·luloide.

Els darrers concursos celebrats sembla que han creat una certa atmosfera reivindicativa del cinema amateur en general i que en un termini menys llunyà del que l'escepticisme català aconsella hom veurà severament minvades les clàssiques bobines on es glossen les delícies d'una fontada, el regust antropòfag de les costellades, les nobles funcions de la mare alletant el fill del *cameraman* i la silueta grotesca i atrafegada de la gairebé secular Monyos.

Es curiosa, ensems que lamentable, la marca que hom es farà, invariablement, a la segona o tercera sessió de cinema amateur a què assisteixi: descobriment de l'amateurisme, com a essencial filloxa del cineasta.

La càmera, que sembla un present dels déus, tan il·limitades i poètiques són les funcions a què podreu sotmetre-la, la càmera, que al servei de la intel·ligència es converteix en el més sensible receptor, en mans del cineasta vulgar (no ens referim, naturalment, als cultivadors del caire familiar, puix aquells comencen per ésser uns descobridors absoluts del notable increment de la cinematografia amateur a casa nostra) rarament esdevé una temptativa d'originalitat, d'intrepidesa o d'escàndol.

I heus ací com una compenetració que en matèria d'organització és molt probable que no s'hagués pogut arribar a portar mai a terme, a l'hora d'escollir el tema o de redactar el guió resulta còmicament assolida. En poques paraules: gairebé tots els nostres cineastes es segueixen muatant l'herba sota els peus.

Fruit d'aquest sentit imitatiu són una sèrie de tòpics que, en projectar-se a la pantalla, sempre són subratllats amb un somriure per part de l'amateur i resignat espectador. Assenyalem els més corrents:

— Un primer pla de les bieles d'una màquina de tren en iniciar els fotogènics esbufecs.

— Un tren que passa vertiginosament amb l'obligada presa del furgó que s'allunya embolcallat de fum.

— El rascacels del senyor Cambó enfocat a la manera americana en les escenes dels temeraris netejadors de vidres.

— Escenes nocturnes on destaquen les filigranes pirotècniques de qualsevol festa major.

— Els coloms municipals.

— La gràcia vinculadissa d'un canyissar amb un teló de fons de núvols de cotó fluix.

— Unes onades rítmiques embellides amb quatre docils tocs de sol de posta.

— Pares d'atraccions a l'aire lliure (gran abundància de *caballitos*, trapezis i barraques de xurros).

— Gent esquiçant pessimament.

— El Vesubi.

— Les *golondrinas* del port de Barcelona.

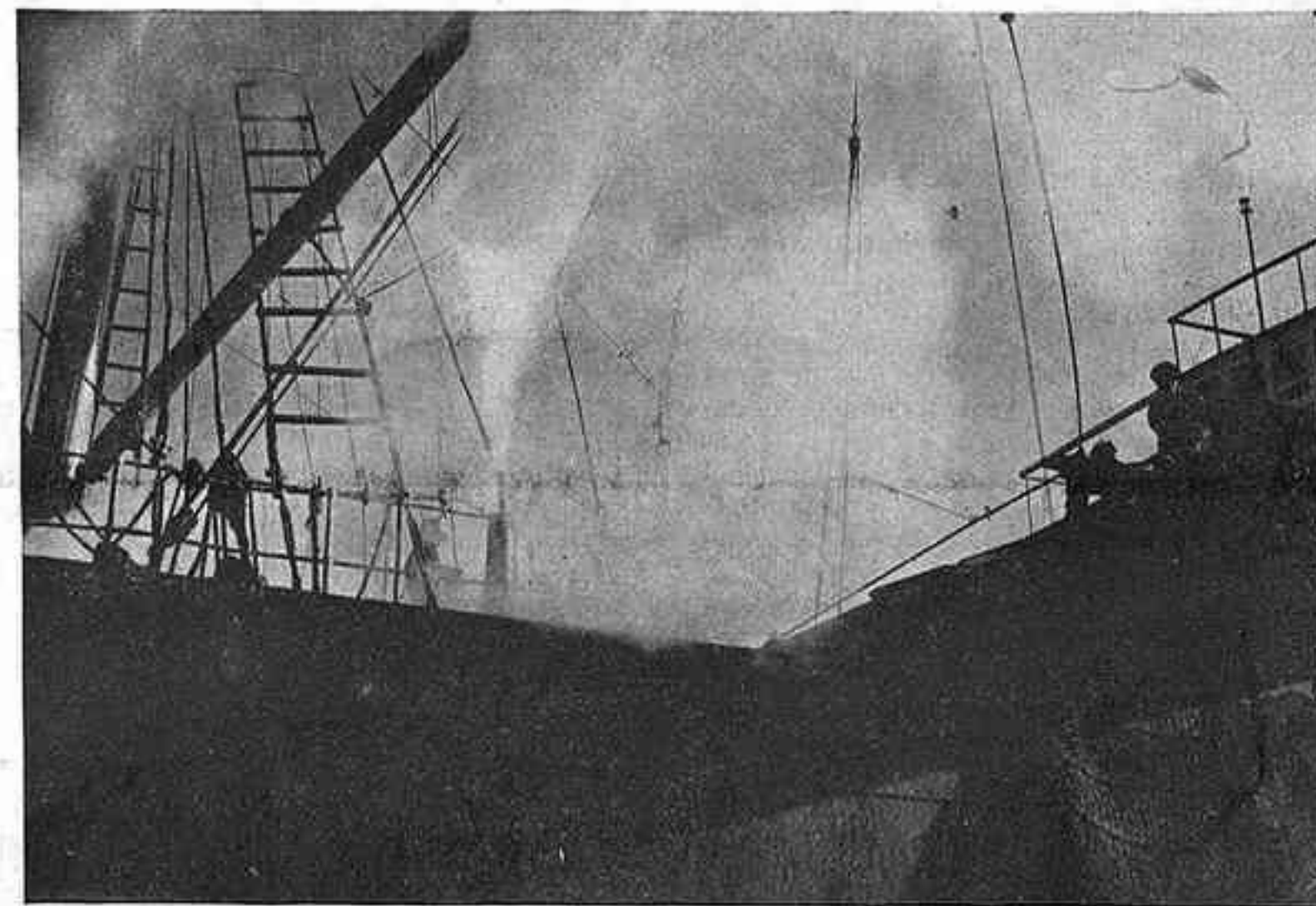
— Les digníssimes esposes dels *cameramen* bromejant amb l'arqueologia de prestigi mundial. (Es tracta, invariablement, del viatge de noces.)

Un altre dia, si ens vaga, arrodonirem aquesta llista.

Afortunadament, el nostre món del petit cel·luloide també reserva als veritables *gourmets* un equip capaç per ell tot sol de reivindicar-ho tot. Un nucli selecte i coratjós que lluitava i segueix lluitant infatigablement, tot intervenint en l'apassionada disputa que encerclen els concursos internacionals.

Es que caldrà anomenar aquests intel·ligents desenvolupadors del cinema amateur al nostre país? Delmir de Caralt, Eusebi Ferrer, Joan Prats, Josep Maria Galceran, Agustí Fabra, Domènec Giménez, Isidre Socias, Francesc Gibert, Joan i Ignasi Salvans i possiblement aquells dos o tres l'oblit dels quals hom ha de lamentar sempre.

De l'apostolat cineístic per Catalunya gairebé podríem dir que en tenen l'exclusiva els senyors Caralt, Galceran i Giménez. En casos de desplaçament, el primer

Del film amateur «Carbó»

fa els honors i juga les frases més amables d'aquest món als invitants; el segon té cura de la màquina i de garantir una perfecta projecció, i el tercer posa tot el seu esment en la sincronització, i és curiós de veure els prodigis que realitza amb una *Scherensada* i un parell de discos de Pau Casals.

Aquests desplaçaments sovintegen molt, cada dia més. Hi ha setmanes que aquest tercet, escrupolosament atent a les invitacions que arriben al Centre, s'ha passat cinc nits fora de casa fent cinema amateur per aquests mons de Déu. Val a dir que, físicament, un esforç així ni un cineasta del tremp del doctor Jeroni Moragues pot aprovar-lo.

Anècdotes? Naturalment n'hi ha, i moltes, però ara només en contarem un parell.

Un dissabte, el dibuixant i cineasta Mestres rodava unes escenes al nostre port amb una càmera que no era precisament un prodigi de discreció; uns sorolls estranys del

mecanisme delataven el seu funcionament des d'un nombre considerable de passes de distància. Un carrabiner que remarca aquestes filigranes sonores, s'acostà al lloc del succés i es topà amb En Mestres enfocant unes peles de taronja que suraven mandrosament damunt les aigües del port.

—*Eh, qué hacemos aquí?* — demanà el carrabiner.

En Mestres, una mica sufocat, explicà que filmava unes escenes, però aquesta exposició del fet no satisfé massa el carrabiner, el qual, per a convèncer-se del tot, volgué veure l'interior de la màquina i conèixer el seu funcionament i avantatges.

Pel que es veu, l'home estava disposat a convertir el fet pueril de descobrir un *cameraman* en un afer de l'alt espionatge.

L'altra anècdota ja és més seriosa. Podríem titllar-la de veritable tragèdia cineística. Eusebi Ferrer necessitava rodar unes escenes d'un gos llop transportant, subjectant-lo pel morro, un gos petit ficat dintre un mocador. Desitjós d'enllestir ràpidament i poder rodar l'escena amb el màxim de garanties, es dirigí al Pla de l'Os per a veure d'arribar a un acord amb algun dels gitano que habitualment pülulen per aquell indret. Efectivament, trobà el gitano i precisament posseïdor d'un equip de gossos capaç de realitzar les escenes més complicades. Eusebi Ferrer, un cop hagué preparat la càmera, preguntà l'import de l'escena canina i el gitano, amb aquella aplomada naturalitat que només abandonen davant d'una superstitió de categoria, li digué:

—*Apa, t'ho deixaré per deu duros.*

En Ferrer, després d'escriureix-se d'una tarifa tan elevada, començà a esgrimir les nobles armes del regateig:

—*Es car. Mireu: us donaré dos duros i no en parlem més.*

El gitano es picà de l'amor propi i al primer insult ja mig brandà un fox-terrier enlaire amb so d'amenaça. La gent que passava per la Rambla, que d'ençà que varren finalitzar-se les obres del Metro porta tanta badoqueria endarrerida, començà a voltar el cineasta i el gitano, i aviat el grup adquirí seriosíssimes proporcions. Tant és així, que Eusebi Ferrer va creure que l'actitud més oportuna era la de desaparèixer

El gitano es picà de l'amor propi i al primer insult ja mig brandà un fox-terrier enlaire amb so d'amenaça. La gent que passava per la Rambla, que d'ençà que varren finalitzar-se les obres del Metro porta tanta badoqueria endarrerida, començà a voltar el cineasta i el gitano, i aviat el grup adquirí seriosíssimes proporcions. Tant és així, que Eusebi Ferrer va creure que l'actitud més oportuna era la de desaparèixer

El gitano es picà de l'amor propi i al primer insult ja mig brandà un fox-terrier enlaire amb so d'amenaça. La gent que passava per la Rambla, que d'ençà que varren finalitzar-se les obres del Metro porta tanta badoqueria endarrerida, començà a voltar el cineasta i el gitano, i aviat el grup adquirí seriosíssimes proporcions. Tant és així, que Eusebi Ferrer va creure que l'actitud més oportuna era la de desaparèixer

El gitano es picà de l'amor propi i al primer insult ja mig brandà un fox-terrier enlaire amb so d'amenaça. La gent que passava per la Rambla, que d'ençà que varren finalitzar-se les obres del Metro porta tanta badoqueria endarrerida, començà a voltar el cineasta i el gitano, i aviat el grup adquirí seriosíssimes proporcions. Tant és així, que Eusebi Ferrer va creure que l'actitud més oportuna era la de desaparèixer

El gitano es picà de l'amor propi i al primer insult ja mig brandà un fox-terrier enlaire amb so d'amenaça. La gent que passava per la Rambla, que d'ençà que varren finalitzar-se les obres del Metro porta tanta badoqueria endarrerida, començà a voltar el cineasta i el gitano, i aviat el grup adquirí seriosíssimes proporcions. Tant és així, que Eusebi Ferrer va creure que l'actitud més oportuna era la de desaparèixer

El gitano es picà de l'amor propi i al primer insult ja mig brandà un fox-terrier enlaire amb so d'amenaça. La gent que passava per la Rambla, que d'ençà que varren finalitzar-se les obres del Metro porta tanta badoqueria endarrerida, començà a voltar el cineasta i el gitano, i aviat el grup adquirí seriosíssimes proporcions. Tant és així, que Eusebi Ferrer va creure que l'actitud més oportuna era la de desaparèixer

El gitano es picà de l'amor propi i al primer insult ja mig brandà un fox-terrier enlaire amb so d'amenaça. La gent que passava per la Rambla, que d'ençà que varren finalitzar-se les obres del Metro porta tanta badoqueria endarrerida, començà a voltar el cineasta i el gitano, i aviat el grup adquirí seriosíssimes proporcions. Tant és així, que Eusebi Ferrer va creure que l'actitud més oportuna era la de desaparèixer

El gitano es picà de l'amor propi i al primer insult ja mig brandà un fox-terrier enlaire amb so d'amenaça. La gent que passava per la Rambla, que d'ençà que varren finalitzar-se les obres del Metro porta tanta badoqueria endarrerida, començà a voltar el cineasta i el gitano, i aviat el grup adquirí seriosíssimes proporcions. Tant és així, que Eusebi Ferrer va creure que l'actitud més oportuna era la de desaparèixer

El gitano es picà de l'amor propi i al primer insult ja mig brandà un fox-terrier enlaire amb so d'amenaça. La gent que passava per la Rambla, que d'ençà que varren finalitzar-se les obres del Metro porta tanta badoqueria endarrerida, començà a voltar el cineasta i el gitano, i aviat el grup adquirí seriosíssimes proporcions. Tant és així, que Eusebi Ferrer va creure que l'actitud més oportuna era la de desaparèixer

El gitano es picà de l'amor propi i al primer insult ja mig brandà un fox-terrier enlaire amb so d'amenaça. La gent que passava per la Rambla, que d'ençà que varren finalitzar-se les obres del Metro porta tanta badoqueria endarrerida, començà a voltar el cineasta i el gitano, i aviat el grup adquirí seriosíssimes proporcions. Tant és així, que Eusebi Ferrer va creure que l'actitud més oportuna era la de desaparèixer

El gitano es picà de l'amor propi i al primer insult ja mig brandà un fox-terrier enlaire amb so d'amenaça. La gent que passava per la Rambla, que d'ençà que varren finalitzar-se les obres del Metro porta tanta badoqueria endarrerida, començà a voltar el cineasta i el gitano, i aviat el grup adquirí seriosíssimes proporcions. Tant és així, que Eusebi Ferrer va creure que l'actitud més oportuna era la de desaparèixer

El gitano es picà de l'amor propi i al primer insult ja mig brandà un fox-terrier enlaire amb so d'amenaça. La gent que passava per la Rambla, que d'ençà que varren finalitzar-se les obres del Metro porta tanta badoqueria endarrerida, començà a voltar el cineasta i el gitano, i aviat el grup adquirí seriosíssimes proporcions. Tant és així, que Eusebi Ferrer va creure que l'actitud més oportuna era la de desaparèixer

El gitano es picà de l'amor propi i al primer insult ja mig brandà un fox-terrier enlaire amb so d'amenaça. La gent que passava per la Rambla, que d'ençà que varren finalitzar-se les obres del Metro porta tanta badoqueria endarrerida, començà a voltar el cineasta i el gitano, i aviat el grup adquirí seriosíssimes proporcions. Tant és així, que Eusebi Ferrer va creure que l'actitud més oportuna era la de desaparèixer

El gitano es picà de l'amor propi i al primer insult ja mig brandà un fox-terrier enlaire amb so d'amenaça. La gent que passava per la Rambla, que d'ençà que varren finalitzar-se les obres del Metro porta tanta badoqueria endarrerida, començà a voltar el cineasta i el gitano, i aviat el grup adquirí seriosíssimes proporcions. Tant és així, que Eusebi Ferrer va creure que l'actitud més oportuna era la de desaparèixer

El gitano es picà de l'amor propi i al primer insult ja mig brandà un fox-terrier enlaire amb so d'amenaça. La gent que passava per la Rambla, que d'ençà que varren finalitzar-se les obres del Metro porta tanta badoqueria endarrerida, començà a voltar el cineasta i el gitano, i aviat el grup adquirí seriosíssimes proporcions. Tant és així, que Eusebi Ferrer va creure que l'actitud més oportuna era la de desaparèixer

El gitano es picà de l'amor propi i al primer insult ja mig brandà un fox-terrier enlaire amb so d'amenaça. La gent que passava per la Rambla, que d'ençà que varren finalitzar-se les obres del Metro porta tanta badoqueria endarrerida, començà a voltar el cineasta i el gitano, i aviat el grup adquirí seriosíssimes proporcions. Tant és així, que Eusebi Ferrer va creure que l'actitud més oportuna era la de desaparèixer

El gitano es picà de l'amor propi i al primer insult ja mig brandà un fox-terrier enlaire amb so d'amenaça. La gent que passava per la Rambla, que d'ençà que varren finalitzar-se les obres del Metro porta tanta badoqueria endarrerida, començà a voltar el cineasta i el gitano, i aviat el grup adquirí seriosíssimes proporcions. Tant és així, que Eusebi Ferrer va creure que l'actitud més oportuna era la de desaparèixer

El gitano es picà de l'amor propi i al primer insult ja mig brandà un fox-terrier enlaire amb so d'amenaça. La gent que passava per la Rambla, que d'ençà que varren finalitzar-se les obres del Metro porta tanta badoqueria endarrerida, començà a voltar el cineasta i el gitano, i aviat el grup adquirí seriosíssimes proporcions. Tant és així, que Eusebi Ferrer va creure que l'actitud més oportuna era la de desaparèixer

El gitano es picà de l'amor propi i al primer insult ja mig brandà un fox-terrier enlaire amb so d'amenaça. La gent que passava per la Rambla, que d'ençà que varren finalitzar-se les obres del Metro porta tanta badoqueria endarrerida, començà a voltar el cineasta i el gitano, i aviat el grup adquirí seriosíssimes proporcions. Tant és així, que Eusebi Ferrer va creure que l'actitud més oportuna era la de desaparèixer

El gitano es picà de l'amor propi i al primer insult ja mig brandà un fox-terrier enlaire amb so d'amenaça. La gent que passava per la Rambla, que d'ençà que varren finalitzar-se les obres del Metro porta tanta badoqueria endarrerida, començà a voltar el cineasta i el gitano, i aviat el grup adquirí seriosíssimes proporcions. Tant és així, que Eusebi Ferrer va creure que l'actitud més oportuna era la de desaparèixer

El gitano es picà de l'amor propi i al primer insult ja mig brandà un fox-terrier enlaire amb so d'amenaça. La gent que passava per la Rambla, que d'ençà que varren finalitzar-se les obres del Metro porta tanta badoqueria endarrerida, començà a voltar el cineasta i el gitano, i aviat el grup adquirí seriosíssimes proporcions. Tant és així, que Eusebi Ferrer va creure que l'actitud més oportuna era la de desaparèixer

El gitano es picà de l'amor propi i al primer insult ja mig brandà un fox-terrier enlaire amb so d'amenaça. La gent que passava per la Rambla, que d'ençà que varren finalitzar-se les obres del Metro porta tanta badoqueria endarrerida, començà a voltar el cineasta i el gitano, i aviat el grup adquirí seriosíssimes proporcions. Tant és així, que Eusebi Ferrer va creure que l'actitud més oportuna era la de desaparèixer

El gitano es picà de l'amor propi i al primer insult ja mig brandà un fox-terrier enlaire amb so d'amenaça. La gent que passava per la Rambla, que d'ençà que varren finalitzar-se les obres del Metro porta tanta badoqueria endarrerida, començà a voltar el cineasta i el gitano, i aviat el grup adquirí seriosíssimes proporcions. Tant és així, que Eusebi Ferrer va creure que l'actitud més oportuna era la de desaparèixer

El gitano es picà de l'amor propi i al primer insult ja mig brandà un fox-terrier enlaire amb so d'amenaça. La gent que passava per la Rambla, que d'ençà que varren finalitzar-se les obres del Metro porta tanta badoqueria endarrerida, començà a voltar el cineasta i el gitano, i aviat el grup adquirí seriosíssimes proporcions. Tant és així, que Eusebi Ferrer va creure que l'actitud més oportuna era la de desaparèixer

El gitano es picà de l'amor propi i al primer insult ja mig brandà un fox-terrier enlaire amb so d'amenaça. La gent que passava per la Rambla, que d'ençà que varren finalitzar-se les obres del Metro porta tanta badoqueria endarrerida, començà a voltar el cineasta i el gitano, i aviat el grup adquirí seriosíssimes proporcions. Tant és així, que Eusebi Ferrer va creure que l'actitud més oportuna era la de desaparèixer

El gitano es picà de l'amor propi i al primer insult ja mig brandà un fox-terrier enlaire amb so d'amenaça. La gent que passava per la Rambla, que d'ençà que varren finalitzar-se les obres del Metro porta tanta badoqueria endarrerida, començà a voltar el cineasta i el gitano, i aviat el grup adquirí seriosíssimes proporcions. Tant és així, que Eusebi Ferrer va creure que l'actitud més oportuna era la de desaparèixer

El gitano es picà de l'amor propi i al primer insult ja mig brandà un fox-terrier enlaire amb so d'amenaça. La gent que passava per la Rambla, que d'ençà que varren finalitzar-se les obres del Metro porta tanta badoqueria endarrerida, començà a voltar el cineasta i el gitano, i aviat el grup adquirí seriosíssimes proporcions. Tant és així, que Eusebi Ferrer va creure que l'actitud més oportuna era la de desaparèixer

El gitano es picà de l'amor

UNA VIDA EXEMPLAR

Madame Curie

Malgrat la seva vida retirada, dedicada enterament als seus treballs de laboratori, en els quals l'ajudaven darrerament la seva filla i el seu gendre, fins els més distrets s'han donat confusament que la humanitat acabava de sofrir una gran pèrdua amb la mort de Maria Sklodowska, ocorreguda el matí del dia 4 en el sanatori de Sancellemoz.

Nascuda a Polònia en 1867, filla d'un professor d'universitat, Maria Sklodowska, estudiant a París, conegué Pierre Curie, el qual es dedicava, aleshores, a continuar els treballs de Pasteur sobre la simetria de les formes cristal·logràfiques. Des de llur matrimoni, els dos esposos Curie havien d'empendre els treballs sobre radioactivitat que han fet famosos aquell cognom.

Al segle passat, el físic francès Niepce de Saint-Victor havia observat que les sals d'urani impressionaven plaques fotogràfiques en l'obscuritat. La ciència oficial no concedí importància a aquesta observació i fou oblidada fins que Becquerel, en 1896, descobrí la radioactivitat, els estudis sobre la qual començaren els Curie l'any següent, quan en feia dos que eren casats. Aquests estudis portaren a la descoberta de la radioactivitat del tori i la constatació que les pechblendes de Saint Joachimstahl (Austria) contenien substàncies més radioactives que l'urani. D'aquests minerals austríacs, els Curie aconseguiren aïllar un nou cos, que Madame Curie, en honor a la seva pàtria, batejà amb el nom de poloni. El mateix any, 1898, descobriren el radi, el qual però no fou aïllat fins 1910, col·laborant Madame Curie amb Debierne; abans d'aquesta data el radi era utilitzat en forma de carbonat, sulfat, clorur i bromur.

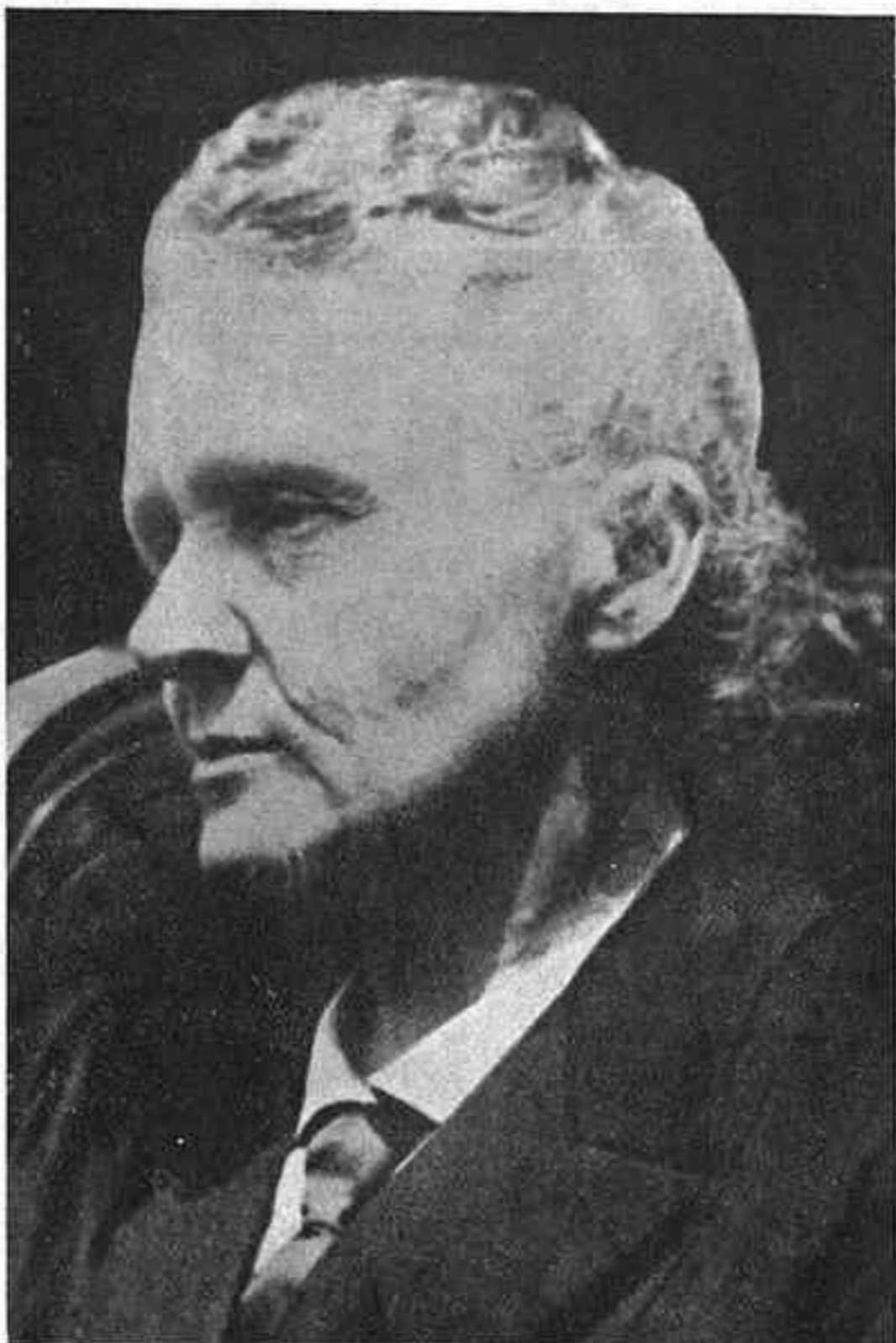
Modesta sempre, una de les notes presentada en 1898 per Madame Curie a l'Acadèmia de Ciències donant compte del descobriment, l'autora invoca el tutelatge de Becquerel, Lacroix, Elard, Demarçay i altres savis: «Remercio aquests senyors de llur amabilitat», diu.

Doncs bé, aquella substància nova, el descobriment de la qual era comunicat a l'Acadèmia el 26 de desembre de 1898, havia de revolucionar la física, la química i trobar aplicacions inestimables en la medicina.

Pierre Curie morí en 1906, al mig d'una plaça de París, atropellat per un camió. Madame Curie fou nomenada a succeir el seu marit a la Sorbona. Era la primera vegada que una dona hi exercia una càtedra.

Pierre Curie era de l'Acadèmia de Ciències, i calgué vencer una gran resistència perquè la seva vídua presentés la seva can-

didatura al cadiral acadèmic. A molts savis els semblava massa fort que una dona pogués formar part de l'Acadèmia i manobren amb uns desesperats per a presentar enfront del de Madame Curie un altre nom de prestigi: el de Branly, l'inventor de la T. S. F., que fou elegit per un vot de majoria. En canvi, a l'Acadèmia de Medicina les coses anaren d'una altra manera. Presentada i defensada pel Dr. Roux, la candidatura de Madame Curie fou acceptada tan sense protestes, que tots els altres

Madame Curie

candidats trameteren una lletra al secretari de la corporació, anunciant llur retirada.

Dues vegades Premi Nobel — en 1903, amb Becquerel i Pierre Curie; en 1911, tota sola —, directora de l'Institut del Radi, afavorida amb una pensió anual de 40.000 francs, votada unànimement per la Cambra francesa en ocasió del vint-i-cinquè aniversari del descobriment del radi, no per això Madame Curie deixà un moment la seva vida reclosa, consagrada en la seva integritat al seu laboratori de prop del Pantéon, o bé a la casa on vivia, al cor del vell París.

Una vegada, però, anà als Estats Units, a rebre un gram de radi, comprat per subscripció entre les dones americanes. I una altra vegada encara tornà també als Estats Units, set anys més tard. A París, a la sortida del tren, hi havia tot de periodistes. Al primer que se li presentà, Madame Curie li digué:

—En el primer vagó hi ha Maurice Chevalier. Val més la pena que us amoïneu per ell que no pas per una pobra dona com jo.

Tothom sap, amb més o menys precisió, què és el radi, o si més no que aquest cos té una ampla aplicació terapèutica. Però no és això sol l'interessant d'aquesta substància tan difícil d'obtenir i de propietats tan singulars.

Per a obtenir un gram de radi calen 10 tones de primera matèria, sotmesa a operacions que duren tres o quatre mesos. És fàcil de comprendre, doncs, que un gram de radi es cotitzi a prop de 60.000 dòlars. És va creure, en ésser descobert al Congo Belga un jaciment de metalls contenint radi, que el preu d'aquest baixaria; però les costoses manipulacions que exigeix la seva obtenció no ho han permès.

Hom diu que a la província de Madrid, en terme de Valdemorillo, hi ha una riquesa en radi per explotar, i, segons el doctor Díaz de Rada, es tractaria d'un jaciment sols superat pel ja esmentat de Saint Joachimstahl.

El radi és una font de llum, calor i energia, les quals després a costa de la seva pròpia existència, ja que es calcula que en setze segles el radi perd la meitat del seu pes.

Les seves curioses propietats han capgirat les concepcions clàssiques sobre la matèria i l'energia, produint així, com dèiem, una revolució en la física i la química, al terme de la qual no s'ha arribat pas encara, ni de molt.

Però aquestes són qüestions àrdues reservades als especialistes. Diguem només que gràcies al radi, es parla amb versemblança i fonament científic d'un somni tingut per químic dels alquimistes medievals: la transmutació de la matèria, la qual ha estat aconseguida per Rutherford.

Ja es veu, doncs, quines sorpreses més fecundes reserva encara la substància en la descoberta de la qual ha tingut tanta part aquesta dona modesta, vestida sempre de negre, que ha mort mentre estava en preparació d'una reedició, posada al dia, del curs de radioactivitat redactat en 1910.

Mirant a fora

Si m'embrates t'emascaro

Almenys a Alemanya, els vicis de von Roehm no eren cap misteri per a ningú. Adhuc a l'estranger — nosaltres mateixos n'hem publicat — circulaven historietes sobre les aficions especials d'aquest condotier. Així ja una mica estrany que, al cap de disset mesos de treballar junts pel Tercer Reich, Hitler s'hagi donat que la corrupció roehmiana desacreditava el nazisme i hagi fet pública una lletra comprometedora que tant com desacreditar els morts ha desacreditat els vius.

Una historieta del tipus a què abans alludíem:
 Dos que van pel carrer es creuen amb un grup de persones.
 —No has vist qui ha passat?
 —No.
 —Eren Goebbels, Goering i Roehm.
 —No pot ser! Goebbels callava, Goering no duia cap uniforme i Roehm anava amb una dona!

Després del fracassat putsch de Kapp — en el qual, com recordarà el lector, intervingué Trebitsch Lincoln — Roehm s'expatrí. El seu temperament bel·licós trobà ocasió de satisfer-se a Bolívia, on era coronel de l'estat major. Però un altre aspecte del seu temperament no trobava, en canvi, l'acceptació que ell volia i, a més a més, s'enyorava.

«Encara em falten tres anys, però no sé si arribaré a fer-los. L'única manera de vèncer l'avorriment que em devora en aquest país, seria organitzar-hi la propaganda homosexual», escrivia a un amic. Aquesta correspondència fou publicada per un diari social-demòcrata i recollida en un fullet per un tal Bell, el qual donava la llista d'amics ídies de Roehm, on figurava Van der Lubbe, l'holandès executat com a incendiari del Reichstag. El fullet duia per títol: El carnet d'amor de Roehm.

Descobert com autor del fullet, Bell passà la frontera austríaca. Però no li serví de res. Es trobà el seu cadàver, esgarrifolament mutilat, en un hostal de Rosenheim.

Un altre dels executats brutalment, ha estat Heines, comandant superior dels nazis de Saxònia i tirà de Breslau. Entre els assassins que, per compte de Hitler, havia comès aquest Heines, cal comptar el del líder democrata Erzberger.

Quant a Schleicher, cal recordar que en 1919, essent tinent coronel, presidí el tribunal militar, constituït al hall de l'Hotel Eden, que jutjà Karl Liebknecht i Rosa Luxemburg. A la sortida del judici, aquests dos caps comunistes foren abatuts a cops de culata, carregats en un auto que es dirigí al Tiergarten, on foren degudament acabats d'assassinar a trets; llurs cossos foren llençats al Landwehr Kanal.

Tots els jutges d'aquell tribunal foren ascendits, i Schleicher arribà a general i a ministre.

Després d'unes quantes aplicacions d'aquest procediment més salvatge encara que la llei de fugues, Goering convocà els periodistes i els explicà alguns detalls de la repressió del pretès complot. Donà el nom dels assassinats — no sabem pas per què els diaris han dit i repetit «afusellaments» — i afegí:
 —Tot això només insularà en l'estadística dels suïcidis d'aquest any.

Tot plegat, això que ha passat a Alemanya entre nazis, és una versió kolossal de les lluites de gangsters, una mena de Saint Valentine en major escala i realitzada des del poder.

El pintor de parets

(De Candide, París)

Dovgalevski

Operat d'apendicitis ja un parell de mesos, l'ambaixador de la U. R. S. S. a París segueix en greu estat. Es diria que una sort fatídica pesa sobre els ambaixadors soviètics a París. El primer, que ocupà el lloc en 1925, així que, gràcies a Herriot, el govern de la U. R. S. S. fou reconegut pel de França, fou Krassin, el qual després passà a l'ambaixada de Londres, d'on fou cridat a Moscou. Havia de tenir-hi una fi bastant misteriosa, però segurament lamentable. El succeí a París, en 1927, Rakovski, que tant havia treballat pel reconeixement abans esmentat. Com Krassin, Rakovski fou cridat a Moscou i pocs mesos després moria a Sibèria.

DESPRÉS DEL 30 DE JUNY A ALEMANYA

Es possible una restauració?

El retorn, i no pas d'una manera dubtosa, de la Reichswehr sobre l'escena política alemanya, com a conclusió dels esdeveniments d'aquests dies, ha tornat a donar actualitat a un tema que de tant en tant provoca discussions internacionals: és possible una restauració monàrquica alemanya? La relació entre una cosa i l'altra és aquesta: la Reichswehr no ha acceptat mai, o almenys no ha considerat mai definitiva, la Constitució de Weimar, ni tampoc ha abjurat mai de la seva fidelitat a l'ex-kaiser

dre a Anglaterra la seva supremacia marítima, amenaçant amb els canals de l'Escalda i de Kiel; incorporar-se la Polònia russa; absorbir Àustria i Hungría i, pel Danubi i Trieste, dominar els Balcons. Com qui no diu res! Quan es juga una partida tan audaç, cal preparar-se a tots els riscos.

Tothom sap que la guerra acabà amb la desfeta de 1918 i que en comptes de realitzar el seu somni ambiciós, Alemanya ha hagut de restituir territoris i s'ha vist privada de les seves colònies, que entre totes representaven una extensió territorial de 2.955.000 kms.²

Dura lliçó per a l'imperialisme alemany, que volia fer sentir el seu pes en tot el referent a colònies. Són sabuts els incidents subsegüents al viatge del kaiser a Tànger, en 1905, que motivaren la reunió de la Conferència d'Algèrciras, i els provocats per la tramesa a Agadir del vaixell Panther. En aquesta darrera ocasió el govern anglès va fer saber a l'alemany que França obrava de ple acord amb el Foreign Office. Des d'aquest moment, si a la Wilhelms-trasse haguessin estat uns diplomàtics més fins, haurien comprès que en l'eventualitat d'una guerra europea, Anglaterra i França anirien unides.

Guillem II i la seva muller, a Doorn

Quan, en 1925, morí, quatre mesos abans del terme del seu mandat, el president de la nova República, el socialista Ebert, la Reichswehr procurà de confiar a un dels seus membres el més alt càrrec de l'Estat, tant per a influir en els afers de la nació, com per a donar un avís a l'estranger. Així sorgí la candidatura del mariscal Hindenburg, que demés de cap de l'exèrcit alemany durant la guerra, era l'amic més devot de Guillem II. Hindenburg acceptà sota la condició que l'ex-emperador donés el seu beneplacit.

Per una sortosa coincidència, ens trobàvem aquells dies a Doorn, prosseguint una enquesta periodística, i poguérem assistir a l'arribada d'alguns autos alemanys que a tot gas havien salvat els 60 quilòmetres que separen el magnífic castell de Doorn de la frontera. Els ocupants dels autos — Hindenburg i uns quants alts oficials de la Reichswehr — foren immediatament rebuts per Guillem II. Els sentinelles prussians del castell foren doblats i el gegant xambelà de l'ex-emperador no volgué rebre ningú. L'indiscret periodista que casualment s'assabentà de la inesperada visita, cuità a donar la notícia al seu diari, que era un dels qualificats com de fama mundial. No hi hagué desmentiment de cap mena; només algun diari alemany, com la Deutsche Allgemeine Zeitung atacà violentament, amb un article del seu director, Otto G. Groeger, el diari que havia fet conèixer al món aquella entrevista que es volia tenir secreta i el modest autor de la indiscreció.

Guillem II, que creia que l'adveniment del seu fidel mariscal al poder havia de precedir de poc el seu entusiàstic retorn a Berlín, donà el seu consentiment, i Hindenburg es deixà presentar i resultà elegit.

Un dels errors de la Constitució de Weimar és d'haver establert que l'elecció presidencial es faci mitjançant sufragi universal, amb participació de les dones, sense tenir en compte que l'element femení alemany és partidari dels Hohenzollern, per raons llargues d'explicar.

Un cop president, Hindenburg pronuncià un discurs amenaçant i féu aprovar pel poble, amb un referèndum, el reconeixement, i per tant la restitució, de totes les propietats a les famílies reials de Prússia i dels altres Estats, i la llibertat dels membres d'aquelles a sojornar al territori del Reich. Guillem II no s'aprofità d'aquest segon extrem i seguí vivint al magnífic castell de Doorn, arran de la frontera, esperant el moment de recoupar el lloc que abandonà amb la seva fugida. Perquè és bo de recordar que la revolució del 9 de novembre de 1918, tot just abans de l'armistici, però contemporània de la deposició de les armes, tingué el primer i ràpid efecte de provocar la fugida de la família imperial, amb gran disgust de l'emperadriu Victòria, l'única persona de la família que era partidària de quedar-se a Alemanya.

La revolució era deguda a dues causes principals: la desesperació a què havia arribat el poble, i a voler evitar la possibilitat que les tropes franceses avancessin.

No podent tractar de molts episodis que coneixem, limitem-nos als punts de major interès.

La Reichswehr, destruint el nacional-socialisme, ha reprès el timó de l'Estat amb intencions, si no conegudes, ben determinades, i entre elles hi ha inicialment la restauració. I això no mancaria de provocar preocupacions.

Es innegable que les actuals condicions econòmiques i polítiques d'Europa són conseqüència de la guerra desencadenada per l'espirit bel·licós de la Reichswehr alimentat abans de la guerra, de ple acord, naturalment, amb Guillem II. Entre aquest i els oficials de l'estat major havien elaborat un pla audaç que ha estat sabut per una font no gens suspecta: les Memòries de von Bülow, que deixà el canceller perquè tenia sentiments pacífistes. Aquest pla consistia a quedar-se amb el Nord de França, Alsàcia i Lorena; anexionar Bèlgica i Holanda; pen-

Es possible una restauració a Alemanya? Si s'hagués de realitzar, donada l'obstinació de Guillem II, aquest, i no pas un altre membre de la seva família, hauria d'ocupar el tron. El tractat de Versalles, reconeixent com un fet consumat la Constitució de Weimar, prohibeix que els Hohenzollern retornin al tron, i una revisió en aquest sentit no és possible.

Com seria acollida a Europa una violació així? Primer que ningú, interessaria la Societat de les Nacions, guardadora de les obligacions dels tractats de pau, i després algunes gran nacions, directament interessades per les conseqüències de l'esdeveniment.

L'oposició de França és justificada per raons polítiques i territorials; però encara no seria tan forta com la d'Anglaterra, que a tota costa impediria la restauració dels Hohenzollern, els quals malgrat els lligams de sang que els uneixen a la família real anglesa, són considerats com si fossin enemics personals. No es pot preveure en què consistirien els mitjans que Anglaterra posaria en pràctica, però no hi ha dubte que els posaria.

I el sentiment popular alemany envers Guillem II, quin és? Immediatament després de l'armistici, va perdre moltes simpaties; però des de l'any passat, sobretot, el seu retorn al tron és considerat per alguns com una solució per a alliberar el país del desgovern dels partits militaritzats.

Reichswehr significa monarquia, i encara que aquesta no fos restaurada, la política que d'ara endavant seguirà Alemanya no deurà ésser gaire diferent de la d'abans de la guerra. I això ja sabem prou que vol dir tant com la intranquil·litat d'Europa.

Sembla que sobre Alemanya s'afeixugui el tràgic destí de no tenir pau i de destorbar la dels altres.

Guiglielmo Ferrero ha escrit, en un article recent, que Alemanya, que trenta anys enrera era un dels països mestres del dret, avui està reduïda a la trista condició de deixeble de Bizanci; i el Times afirma, en un gran article, que d'ençà del 30 de juny, «Alemanya ha deixat de formar part de les nacions modernes i civils».

Quina terrible responsabilitat sobre els homes de govern d'aquell martiritz i martiritzador país! I això que semblava que des del 9 de novembre de 1918 i el 8 de febrer de 1919 havia trobat el bon camí, el de la llibertat, la democràcia i els desigs de pau!

Briand havia allargat lleialment la mà a Alemanya, i, a través de Locarno, que anà seguit de tantes concessions, volia tornar-la a posar en igualtat de condicions en l'escaquer europeu per a una obra comuna de pau i de ressorgiment econòmic.

Tot endebades. El prussianisme s'ha revelat en la seva forma pitjor.

I després del tràgic experiment hitleria, avui en franc descàndid, vetaquí que la Reichswehr, la qual, contràriament al que diu Goebbels, és la mateixa que en 1914, reprèn el seu domini, i l'emperador, sobre la consciència del qual pesen deu milions de morts, es creu que pot preparar la seva tornada al lloc que va abandonar precipitadament.

Quines angoixoses sorpreses per a la humanitat prepara encara Alemanya?

TIGGIS

SI ES ELÉCTRIC I DEL VOSTRE AUTOMOBIL
 us el repararan aviat i bé, al
GARATGE ELÉCTRIC
 CARRER MOJA, 618 (Aribau i Diagonal)

CUPÓ REGAL
 Solament per un mes i perquè tothom pugui conèixer els nostres treballs, fem una ampliació completament gratis a tot aquell que ens trameti una fotografia i
60 cèntims en segells de Correus
CASA ROTCEN
 Apartat de Correus 445
VALÈNCIA
 Preus increïbles per a professionals

CONTINENTAL
 Claris, 5. • Telèfon 19763
BARCELONA

Exit en la mida
 Corbates inarrugables
 Pijames a bon preu
JAUME I, 11
 Telèfon 11655

RICINO GOLOSO DELICIOSO PURGANTE

VIATGES VIAJES CATALONIA
 VIAGES IBERIA S.A.
 VIAGES SAGARO

EL CINEMA

RESUM DE LA TEMPORADA

Consideracions generals

La temporada cinematogràfica que s'està liquidant aquests dies, haurà estat brillantíssima en tots conceptes. Creiem que a hores dels més recalcitrants, els més difícils a l'entusiasme, hauran de convenir a trobar justa aquesta apreciació. Desmentint tots els mals averanyats pronosticats per certs malhumorats, que servint bé o malament en altres camps de la vida artística senten com una insensata gelosia envers el cinema, enguany hem pogut experimentar més que mai la vitalitat creixent d'aquest art, o, per dir-ho

Naturalment, ací com a tot arreu, succeeix que l'art i la tècnica són solidaris. La tècnica permet l'art, encara que a voltes l'art provoqui l'avenç de la tècnica. Si Mamoulian no hagués tingut manera de matissar prou els timbres d'una veu, com hauria pogut imaginar certa escena, on una dona sent mentalment mot per mot la conversa que acaba de tenir amb un home? I en *Tot per l'amor*, com hauria estat possible donar amb tanta netedat la impressió inconfusible que experimenta l'espectador, d'uns

De «Caterina de Rússia», film de la temporada passada

amb altres paraules, hem pogut experimentar que el cinema «està en marxa».

Demés, als cinc anys d'existència, el cinema sonor se'ns presenta indiscutiblement amb tots els senyals de la normalitat. Anorçant tots els obstacles, resolent amb una discreció admirable els problemes fonamentals que les possibilitats artístiques del nou enginy plantejaven, el cinema sonor és avui, no ja una espècie dins un gènere, sinó el cinema estricte, sense altra qualificació explicativa, que ens dona, repetim-ho, aquell to de rigorosa normalitat que solament posseeixen les coses destinades a perdurar.

L'aspecte més recent del cinema és tanmateix el del so. Es aquest caire, doncs, el que avui apareix en primer terme en tractar de veure el cinema en marxa. És ací on les variacions que signifiquen progrés ens són més sensibles i interessants més la crítica general del fet cinematogràfic.

Els resultats aconseguits són ara per ara ja tan sorprenents des del punt de vista material, que poden donar la il·lusió d'ésser ja definitius. Claredat i precisió dels timbres, el micròfon ho capta tot amb perfecció remarkable i, amb tot, hem d'ésser més exigents. Hem de creure-ho: de definitius no en tenen gran cosa els resultats aconseguits i la tècnica és lluny d'haver dit el darrer mot. Hom se'n adona quan, assistint a la projecció d'un film, té la sort de trobar-hi una novetat que significa un progrés respecte tot el que fins aleshores havia sentit. El que passa és que, mancats de termes de comparació, i en la ignorància del que és millor, ens acontentem amb el que està bé.

Naturalment que aquest progrés no el cerquem per les vies que preocupen un Abel Gance, el qual imagina ara una multiplicació d'altaveus amb la peregrina idea de donar més realisme a les escenes. Aquells, distribuïts per les sales d'espectacle, han de permetre, si convé, que l'espectador senti que el criden per darrera o que una bomba esclata als seus peus. No, aquest realisme corpori que encaparrà l'inventor del triptic, no ens interessa gens ni mica. És en el sentit de la utilització artística del so, en la perfecció del muntatge sonor, que hem d'orientar les nostres investigacions.

adés percebuts des de llarga distància?

A la recerca de la fidelitat creixent dels timbres, de la justa perspectiva dels sons pel que afecta als problemes de registre. Això en primer terme, i després, més important encara, la comprensió creixent de la funció dramàtica de la paraula, de l'economia del so, del valor de la música en el film. Recerques doncs innombrables i difícils, que ens fan augurar un temps pròxim en el qual les meravelles d'avui ens semblaran un xic barroeres.

Els realitzadors, fugint de dos extrems igualment indesitjables: massa paraules, massa poques, han trobat que la importància del diàleg no pot mesurar-se quantitativament i que cal procedir ací amb prudència, però no amb aquella timidesa excessiva a la qual, per exemple, obeeix el pla de *Maria*, un film per altra banda tan remarkable.

Haurem vist una reposició dels temes de music-hall, dels temes històrics, una debilitació del gènere *gangster*, una voga del film policíac, una absència quasi total del cinema còmic, encara que més interessant que anotar totes aquestes petites fluctuacions, seria insistir sobre l'innegable esforç que palesa la producció per trobar assumptes nous i per renovar els vells.

Realitzacions com *La fira de la vida*, *Si jo tingués un milió*, *El poder i la glòria*, *Cavalcada*, *Berkeley Square*, pel que fa a la producció americana, són en aquest sentit força allionadores.

A anotar també l'admirable esforç d'Anglaterra per guanyar-se un lloc al costat dels americans i dels alemanys. Ara per ara, tanmateix, la producció anglesa ha obeït més aviat a tendències estrangeres, un hongarès, Alexander Korda, i un alemany, Paul Czinnr, han realitzat allí les produccions més importants.

De molt bona memòria un títol per ell sol capaç de donar-nos les millors esperances respecte al futur d'aquesta producció, *He estat un espia*, amb la revelació de Madeleine Carroll, avui ja a Hollywood.

El cinema alemany, al costat dels seus films musicals, ens ha rescabatat dels seus lamentables assaigs en el camp dels films socials, amb obres de tanta qualitat com *Liebele* i *Les vuit orenetes*.

Quant als noticiaris, de tanta importància, entenem nosaltres, ens dol de constatar en quin amanerament han caigut darrerament. Més de la meitat d'ells és presa per les informacions esportives i per les parades militars. Ja sabem que les ganes de quedar bé amb tots els països limiten les possibilitats dels *cameramen*; també reconeixem la importància que les parades militars i els matxs de tennis tenen en el món; però, si més no per variar la modalitat espectacular dels números, creiem que es podria i s'hauria de variar el temari d'aquestes informacions, per altra banda tan ben tretes des del punt de vista de la pericia tècnica.

Sortint dels dominis de les generalitats, voldríem apuntar a continuació uns quants títols sobresortints de la producció que hem vist darrerament. Creiem, com cada any, que aquesta llista pot ésser útil als nostres lectors, sobretot ara que entrem en un període en el curs del qual les represes es prodiguen en els cinemes.

Si més no, les nostres obligacions professionals ens han obligat a anar als cinemes amb molta més freqüència que la majoria dels nostres lectors. No dient-los res de les interminables llaunes que hem vist, i, en canvi, apuntant els títols que amb gust veuríem, aconseguim que aquells lectors participin dels avantatges, sense conèixer-ne els inconvenients, d'aquesta petita erudició que de grat o per força hem anat adquirint en el curs d'una temporada cinematogràfica rica en esdeveniments.

En el número vinent donarem una llista de títols dels films millors de la temporada passada que seran, ara l'estiu, represos als cinemes.

JOSEP PALAU

PANORAMA

Per a fer una estrella

Un director nordamericà ha declarat que cal, per a fer una estrella, 70 per cent d'intel·ligència i 30 per cent de personalitat.

«Fals de tota falsedat — li contesta el *Passing Show*, de Londres —. Sigui la que sigui la intel·ligència o la personalitat de l'estrella, cal, en tots els casos, un 99 per cent de publicitat.»

Nacionalisme

Quan una mica pertot es diu que només s'ha d'utilitzar personal nacional, fa bonic retreure el repartiment del film americà *La reina Cristina*.

Greta Garbo és sueca.
Rouben Mamoulian és armeni.
Reginald Owen i C. Aubrey Smith són anglesos; David Torrence és escocès. Elisabeth Young, Jan Keith, Ferdinand Munia i John Gilbert són americans.
Gustav von Seyffertitz és austríac.

I al costat d'aquest fet, posem-ne un altre, també referent al cinema americà:

Els postors en escena europeus frueixen de prestigi a Hollywood, que n'importa tant com pot. La Fox compta amb Erik Charell, Erich Pommer, Joe May i Hans Schwartz; la Paramount, amb G. W. Pabst, que està a punt de realitzar *La guerra està declarada*, film de tendència pacifista; la M. G. M. ha emparaulat Fritz Lang i Leontina Sagan; la Columbia ha signat un contracte amb Leo Bulgakov, un rus que s'ha fet conèixer a Broadway.

El vodevil a l'escena i a la pantalla

Parlant d'un vodevil americà, François Vinneuil remarca:

«A França, quan hom fotografia Feydeau, les escenes es descabdellen impertorbablement. Les més trepidants invencions del pare de la Môme Crevette ens semblen, a la pantalla, atacades de paràlisi, perquè calia veure-les en un altre angle, sota altres dimensions, que llur principal efecte còmic, el de trobar-se en un lloc exigu tot de personatges que tenen raons de sobres per evitar-se i que una ineluctable fatalitat porta al mateix lloc, no té cap sentit ni cap força a la pantalla.»

«Els americans fan cinema, i del millor, en *La setmana esbojarrada*, perquè rompen el ritme escènic del vodevil per atribuir-n'hi un de nou, la rapidesa del qual es presta admirablement a unes contradances burlaques. Els protagonistes no es mouen atapeïts, sinó en ordre dispers, enmig de situacions grotesques. El trossejament de les imatges és utilitzat per a reforçar la indispensable complicació dels *quid pro quos*. Tot s'entrecruça sense parar, la història d'un personatge rebota sobre la d'un altre. Això no pretén res, i serà oblidat a la sortida. Però la regla del joc ha estat ben observada i l'espectador no s'ha avorrit un sol instant.»

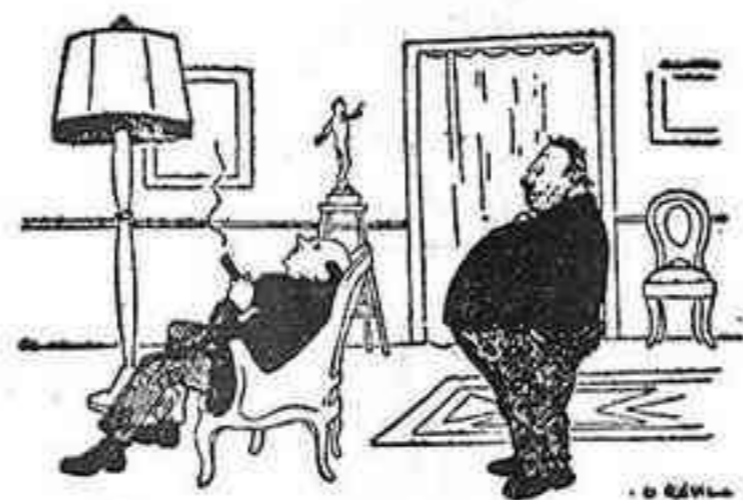
Lloyd George a Hollywood

Fa poc tota la premsa es feia ressò de la invitació de Mae West a Alfons XIII, el resultat de la qual no és, per ara, conegut.

Però vetaquí una altra notícia que sí que tindrà, segurament, resultats més efectius. En un seu viatge recent a Anglaterra, David Selznick, de la M. G. M., ha proposat a Lloyd George de fer una versió cinematogràfica de les memòries que sobre el temps de la guerra està escrivint el polític gal·lès.

Lloyd George no ha refusat la proposició, ans al contrari, sembla interessat en el projecte, reservant-se però el dret de revisar el film, el qual només ha de contenir escenes i fets que hagin tingut lloc de debò.

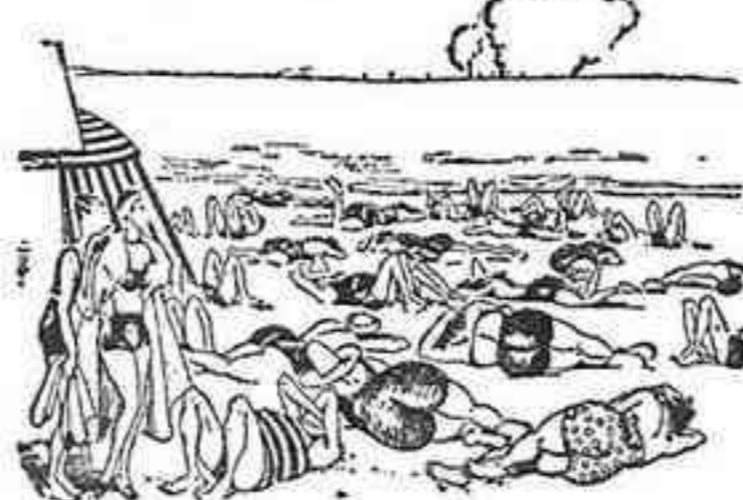
Fins es diu que a la tardor Lloyd George anirà a Hollywood i passarà l'estiu prenent notes per a aquest film.

—The de dir una cosa: he sabut que la meua dona m'enganya.

—I a part d'això, què hi ha de nou?

(Gringoire, París)

—No veig cap cara coneguda.

(Ric et Rac, París)

AMERICA, FRANÇA, ALEMANYA

Tres pobles, tres estils

A Amèrica, el cinema és un art jove.

A França, un art cansat.

A Alemanya, una ciència.

En les revistes literàries franceses surt de tant en tant un vell senyor condecorat, amb una llarga barba, i es lamenta amargament: «Sembla mentida, nosaltres, que varem inventar el cinema...»

Perdonin: el cinema l'han inventat els americans. El que varen inventar els francesos fou un procediment de fotografia animada. A dir la veritat, poc animada. Els

els frenaren el ritme, els treien llibertat de moviments. Un quant temps, Hollywood anà a les palpenes. Què s'havia fet d'aquell moviment endiastat del cinema americà? Caldria acomiadar-se'n per sempre més?

No, sortosament. De mica en mica hom va comprendre que el sonor era un mitjà i no un fi. I el dia que, desmpelegat ja de tots els prejudicis teatrals, Hollywood es va adonar que el que calia era adaptar el nou invent a la seva escola de cinema, i no el contrari, com havia passat fins aleshores,

el cinema americà va estar salvat. El primer film sonor perfecte és *Els carrers de la ciutat*, de Mamoulian.

A França, però, René Clair ja havia fet *Sous les toits de Paris*, una altra obra mestra. René Clair, que és un director excepcionalment intel·ligent, és un cas una mica a part del cinema del seu país.

Clair, sense deixar d'ésser francès fins el moll dels ossos, no té res a veure amb la producció mitjana de Joinville, amb el que podríem dir-ne l'estil cinematogràfic francès.

Aquesta indústria ha caigut a França a mans de la pitjor gent. Els intel·lectuals de París ens ho diuen, a grans crits, dia per altre. El capitalisme francès no s'ha interessat pel cinema d'una manera seriosa. La realització de cada film constitueix una aventura... que en general acaba amb una suspensió de pagaments.

Aquesta manca d'una base econòmica estable dona al cinema francès aquest aire d'estar muntat a la intempèrie, que sols pot salvar el geni d'un René Clair. Quan en un film francès surt un cotxe realment luxós, teniu sempre la sensació que als actors se'ls

escaparà de dir: «Fixeu-vos quin cotxe que portem...» El mateix passa amb els decorats. Si es tracta d'un interior confortable, fa la impressió que per alguna banda, darrera la màquina, hi ha un senyor que vetlla perquè no li ratllin els mobles. Si els actors es beuen una ampolla de xampany, mentalment pensen: «Mira, ja s'han gastat quaranta francs.» Si trenquen un gerro, sembla que estiguin a punt d'adreçar-se a l'espectador per a dir-li: «Faci el favor de fixar-se que acabem de trencar un gerro: dotze francs setanta.»

En un mot: el cinema francès té un aire de misèria. Els actors, en lloc d'anar ben vestits, van mudats, que no és pas ben bé el mateix. Les actrius són millors, però no maten. L'utilitat dels estudis és pobre; la fotografia, de poca qualitat; les còpies i tot l'altre material, de segon ordre. Fa l'efecte que a cada metre de pel·lícula han anat a estalviar un ral.

El cinema americà té la sort de partir d'un punt infinitament més avançat. Tots aquests problemes previs — utilitat, material, equips de tècnics de totes especialitats, organització comercial i econòmica, etc. — els té ja resolts, magníficament resolts. Tècnicament, no hi ha cap film americà que falli; tot el que siguin problemes d'ordre material està ja resolt per endavant. Quan un director americà es posa a rodar un film, té la meitat menys de mals de cap que un director francès.

Tots aquests avantatges serien ja considerables si no s'hi afegís encara la circumstància que els americans en saben molt més, infinitament més. Tenen el cinema a la massa de les sangs. L'únic que els falla és la dignitat literària. Però aquesta, tampoc la tenen els francesos — llevat, altra vegada, de René Clair.

Els alemanys, a la seva manera, feien també un cinema perfecte. Els mancava la fuga dels americans, però tenien, en canvi, una preocupació intel·lectual que donava a alguns dels seus films una rara qualitat. Després de l'adveniment del nazisme, però, el cinema alemany s'ha estancat. Fan només operetes d'una gràcia molt pesada i alguna que altra història que no contradigui l'ortodòxia nacional-socialista. El cinema alemany dorm a la falda de Goebbels.

JOSEP MARIA PLANES

COLISEUM

DILLUNS, ESTRENA

NANCY CARROLL apareixerà amb EDMUND LOWE en

Amo a este hombre

una divertidíssima comèdia que plaurà a tothom
ES UN FILM PARAMOUNT

M. PINTÓ

CAMISER

ESPECIALITAT EN LA MIDA :: CREACIONS EXCLUSIVES

RAMBLA DE LES FLORS, 18
TELÈFON 18834

Exit en la mida
Corbates innarrables
Dijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

CAMISERIA
FITO
MARCELONA

PUBLI-CINEMA
Passatge de Gràcia, 57. - Telèfon 79681
De les 3 tarda a la 1 matinalda

SEIENT, UNA PESSETA

CURIOSITATS MUNDIALS
Interessants reportatges Fox Movietone

LA VOLTA CICLISTA A FRANÇA

NOTICIARI FOX SONOR
Notícies de tot el món

DEL KAISER A HITLER
Documental

EL TEATRE

Possibilitat d'un music-hall El teatre valencià

I IV

En els articles precedents he procurat remarcar algunes de les causes — les principals — per les quals no existeix avui a Barcelona un music-hall que respongui a la categoria, i si volem a les necessitats, de la nostra capital.

Recordem-les. Una d'elles, és la particularíssima organització dels espectacles de café-concert, considerats i qualificats, per una explicable confusió, com de music-hall;

d'una agència artística, que pel cas ve a ésser el mateix, resulta curiós de veure com s'estira els cabells i crida que ha fet un negoci ruïnós contractant un número que li omple el local però que no li abona el deu per cent reglamentari de comissió.

Tot plegat, pobresa. Pobresa d'esperit, cal repetir-ho, augmentada, molt sovint, de pobresa material, que no és precisament la pitjor. Aquest és el panorama. Aquesta és, ara per ara, la visió que ofereix a Barcelona el music-hall a través dels seus explo-

De tot el mal i la desorientació que al concepte del veritable nacionalisme valencià han portat el senyor Samper i els seus adictes, que usdefruïren indegudament el nom d'autonomistes, se'n salva sorsosament alguna cosa, com, per exemple, els autonomistes de debò, que no són precisament radicals.

Aquells que hagin prestat atenció als darrers esdeveniments polítics hauran comprès perfectament el que diem i hauran pogut adonar-se que a València hi ha elements que per a defensar, al costat dels catalans, les veritables essències autonomistes, estan disposats a donar-ho tot.

Amb aquests elements es salva alguna cosa més, que ells fan viure d'una manera gairebé heroica, com la llengua valenciana, les arts racials i els costums, que si no porten una vida tan plena com fóra de desitjar, no moren gràcies a l'esforç i la bona voluntat d'un grup, poc nombros i es vol, i d'una voluntat a prova de totes les mistificacions.

El teatre valencià, per exemple, és una prova de com es manifesta espontàniament, massa espontàniament si es vol, aquesta força inexhaustible del valencianisme pur, del valencianisme de sacrifici i de treball.

Ara mateix, la companyia del Nostre Teatre, de València, que actua a l'Espanyol de Barcelona, ens fa una simpàtica demostració, allionadora per tal com es val dels seus propis mitjans, i no es surt dels límits de la més honesta discreció escènica, i, fent-ho així, té una vida pròpia i llarga.

Josep Alba, que dirigeix aquesta formació, és, com sap tothom, un home d'un prestigi ben guanyat a l'escena castellana, com a actor còmic, ha fet temporades brillants i remuneradores en la sarsuela i és buscat encara per a actuar al costat de les grans vedettes.

Emília Climent, la primera actriu, i muller d'Alba, havia començat a l'escena castellana igualment, de triple lleugera, i hi arribà ràpidament a un dels llocs més destacats.

Doncs bé: aquesta parella deixà córrer tot això, estimant-se més viure més modestament dintre l'escena valenciana, on han assolit un prestigi i una aureola de propulsors de l'escena casolana.

A Josep Alba es deu l'impetuosa més ferma que s'ha donat a l'escena valenciana

radior i tot, degut a un esforç constant de la formació, la qual ha arribat a tenir cent actes de repertori, i gràcies a l'èxit sorollós de *Ratolins de casa rica*, del xofer Beltran, comèdia que s'ha arribat a representar quatre-centes vegades i que ha estat estrenada a Barcelona amb força èxit.

Beltran és un autor brotat, diguem-ho així, ben bé a la bona de Déu i perquè sí. Ara fa de xofer de taxi (els aplaudiments que la seva comèdia va guanyar a Barcelona els va dedicar íntegrament a Sant

sigui mitjanament escollit i discretament interpretat.

—Tinc — ens diu Alba — records inesborrables de les meves *tournees*, i tret dels teatres d'Alacant i Castelló, on hi ha, naturalment, una gran massa de públic i molta afició al teatre valencià, i on no són d'estranyar les recaptacions quantioses, hi ha pobles com Alcira, Alcoy, Gandia, Xàtiva, Carcaixent, Requena i d'altres, en els quals a nosaltres mateixos ens ha sorprès sempre l'entusiasme desvetllat per les nos-

El quadro «Cocktails», de la revista «Charivari» (1928)

són espectacles on el music-hall i l'art hi treuen el cap només de tant en tant, potser per a despistar, i que funcionen a base d'exploitar el físic i l'estómac d'un munt de desgraciades artistes de *variétés*. Una altra, la constitueix l'alarmant invasió de revistes madrilenyes, sempre grolleres, insubstancials, descolorides i antiartístiques, sota l'allau de les quals ha desaparegut tota la gràcia i tota l'esplendor de les que aplaudírem de 1920 a 1930 al Principal Palace i al Paralel. Una altra, radica en la pobresa d'esperit, manca de gust, indecisió i poc afany de superació espiritual o artística, dels actuals empresaris de music-hall, més amants a la marca del xampany que demanarà una cançonetista quan l'inviti un client a una llotja, que a la qualitat de les seves cançons.

Podria esmentar encara molts inconvenients més amb què topa el music-hall a Barcelona per a esdevenir una realitat. He tingut ocasió de viure, a diferents repeses, la vida interna dels nostres music-halls, autèntics i camuflats, i si m'he adonat, especialment al costat de Ferran Bayés, dels secrets de l'èxit, he pogut contemplar, d'altra banda, com se n'anaven a rodar les més belles esperances. Podria, per exemple, parlar de l'entourage especialíssim d'alguns empresaris, format de gent que no ha respirat altra atmosfera que la de les tan desacreditades varietats espanyoles i que, per un mal entès instint de conservació, o simplement per inèrcia, posen traves, fins i tot sense voler, a qualsevol intent renovador. Podria retreure també la figura, que acostuma a ésser d'una incompetència que esfeceix, de l'agent artístic, per al qual té compte la «comissió» per damunt de tota altra cosa. Quan, com ocorre en molts establiments, l'empresari és l'agent artístic, o bé ha sortit

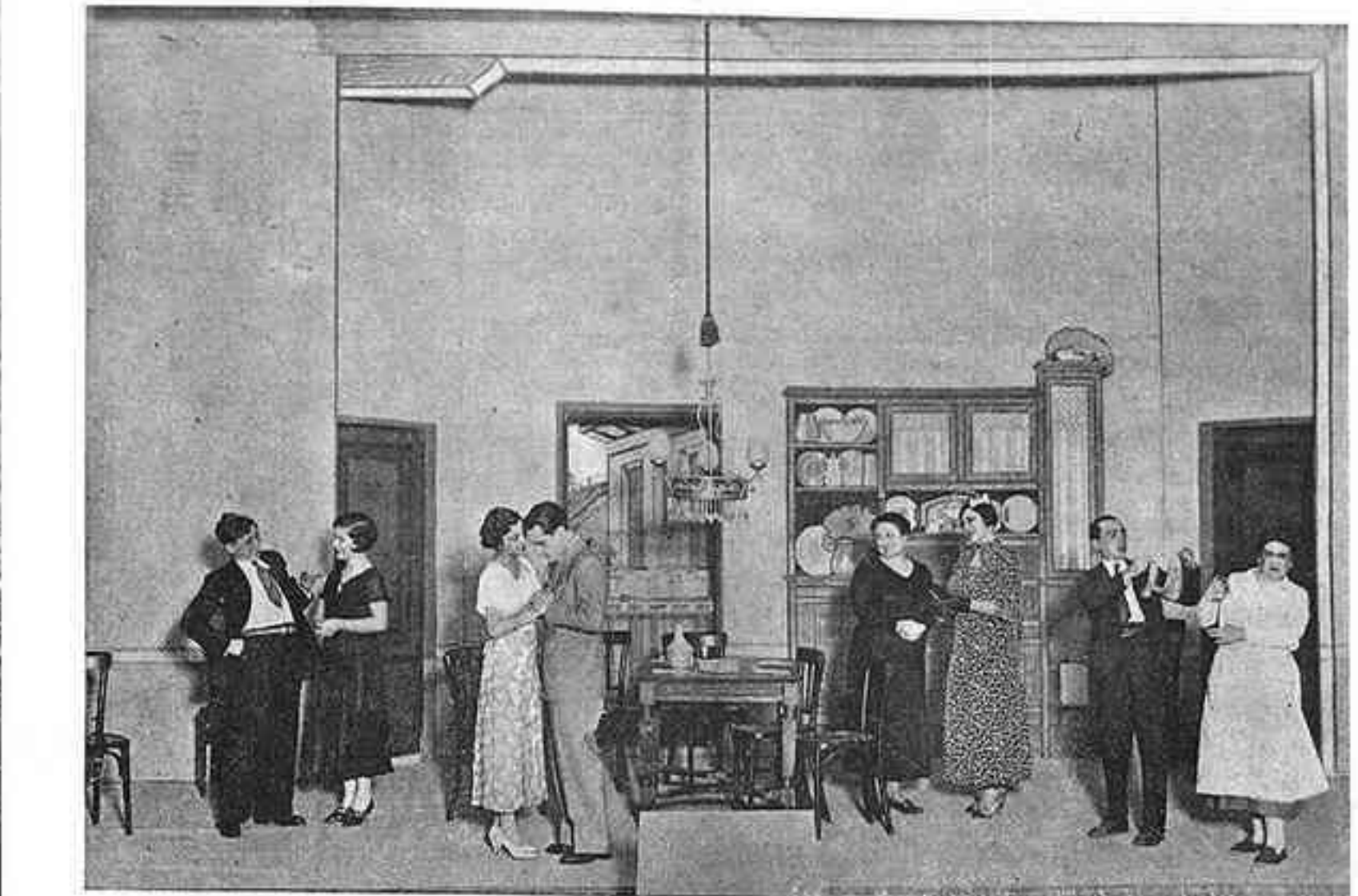
tadors. Una visió per cert ben trista i descoratjadora.

No sóc, però, pessimista; tot el contrari. La possibilitat d'un music-hall té en contra, a casa nostra, vicis de procediment molt arrelats i manca d'entusiasme, d'energia, de competència, de curiositat i de bon gust en els directores. En canvi, té a favor el públic. El públic no ha fallat mai. El públic sap correspondre sempre. El públic, guiat pel seu instint admirable, va allà on ha d'anar i on no ha de trobar-se enganyat. Aquesta sèrie d'articles va originar-la el fet concret d'omplir-se amb Florelle un music-hall que abans estava buit i que després ha tornat a estar-ho. De qui era, abans, i de qui és, ara, la culpa que els concurrents hagin desertat?

Es evident que la indústria de l'espectacle, incloent-hi el cinema, travessa, arreu del món, una forta crisi. Barcelona la sofreix, si bé amb menys intensitat, sense cap mena de dubte, que altres capitals. Però no és lògic recolzar en aquesta crisi l'absència, ací, d'un music-hall veritable. No oblidem el succés relativament recent d'un Grock, tot i la crisi, ni el de Roland Dorsay. No oblidem tampoc, mirant no gaire més enllà, en temps que el teatre estava ja malalt, l'èxit de molts números i espectacles de music-hall que tothom recorda. Vinga, primer, una escena apropiada. Vinga un director competent i d'empenta, que sàpiga el que passa pel món i que sigui home de fe i de modernitat — un home a qui no deixi reposar l'afany de les coses noves, que senti el ritme i el color. Si fracassa després una revista amb quadros com el dels pallassos, de *Cri-cri*, i com el del cocktail, de *Charivari*; si no interessa un programa d'atraccions com les de l'antic Soriano o com les del Principal Palace; si no porten gent una Andrée Turcy o uns Jovers, aleshores jo confessaré que anava equivocant i renegaré del públic.

Entretant, he de creure que els equivocats no som nosaltres — ni el públic, ni jo — i que un music-hall és, a Barcelona, una cosa possible i per fer. Millor dit: per tornar a fer.

JOAN TOMAS

«Els Estudiants», de Vicenç Carceller

Cristòfol, patró dels xofers), abans havia estat barman del Bar Inglés, baluard del pintoresquisme del carrer de les Barques, avui del Pintor Sorolla, on solen torrar-se els més il·lustres torrats de València i d'on potser ha tret Beltran la salsa dels seus afortunats sainets.

El que ha ocorregut amb aquesta comèdia de Beltran és molt allionador, per tal com el teatre valencià, que no compta amb cap ajut oficial, viu, com tot el que és valencianisme, gràcies a la bona voluntat de la gent i a la més providencial manifestació d'aquesta bona voluntat.

El que és trist, però, és que potser no hi ha cap altra institució de formació i de defensa del teatre valencià, com no hi ha cap altra per a la formació dels actors, car desaparegudes les entitats amateurs que a València havien estat famoses, *L'Antigor*, *Els Vint*, *Els Tranquils*, etc., avui tan sols alguns bons aficionats d'un centre obrer que cultiva l'escena com a esbarjo, poden ésser incorporats a l'escena professional, com acaba de fer Josep Alba amb algun element de la seva actual companyia.

Aneu a saber, però, si seria convenient de disposar de més elements, car de vegades encara en sobren. Així, ara mateix, Melià, l'autor que havia desvetllat més fermes esperances, se n'ha anat a l'escena castellana, amb no tanta sort per cert. I no és el l'únic cas, ja que no tothom té prou fermesa per acontentar-se amb unes possibilitats limitades.

Això, però, no és mal que mata, car tots aquests tornen tard o d'hora, i potser tornen més convençuts que cal ésser com s'és de debò. I, en definitiva, d'aquest tràfec, d'aquest retornar, es nodreixen els grups més fermes del nacionalisme valencià.

En llur treball per la idea i dedicant-li quelcom del que ja és guanyat, els del Nostre Teatre acaben de celebrar un concurs de comèdies i sainets valencians, exclusivament per a autors novells (que no hagin estrenat més de cinc actes), amb una bona quantitat de premis en metàl·lic i un bon teatre per a representar les obres premiades, donant vida així a l'escena valenciana i renovant els seus valors.

No és això sol el que és avui el teatre valencià, encara hi ha alguna cosa més. Ultra la companyia que ens ha visitat, n'hi ha dues més que recorren les contrades del País Valencià, on hi ha el millor que té ara com ara l'escena racial, que és un bon públic, un públic immillorable.

El mateix Josep Alba ens ha explicat que per a una companyia que passi mals moments, sempre han estat un negoci segur, un infalible remei econòmic, un nombre important de pobles on el públic s'aboca materialment al teatre valencià, per poc que

tres actuacions, que, val a dir-ho, no són tan freqüents com caldria per tal de mantenir l'afició i eixamplar els horitzons de l'escena valenciana.

Tot això té un cert mèrit que no ens cal remarcar, i més si es compara amb el que és l'autonomisme oficial valencià, girat completament d'esquena a la realitat i a les necessitats de la seva tasca.

L'autonomisme oficial, emprat per uns quants desaprensus per a fer campanyes electorals, tot barrejant-lo amb la memòria de qui, si pogués revivre, renegaria dels seus successors i de les impúdiques concomitancies que els aguanten.

L'autonomisme oficial, que va fer un Estatut i una campanya en pro d'aquest, que tot just va durar el que durà el recompte de vots, i valent-se d'ells, no sols han oblidat l'Estatut, sinó que n'han atacat d'altres.

No cal dir doncs que si aquest autonomisme oficial fos en mans més honestes, en mans dels que el tenen ben acreditat i més merescut, el que ara viu a València de les seves essències nacionals, per se i contra tot això, es manifestaria d'una altra manera més d'acord amb el que ja és en potència.

Catalunya, sembla, no ha de mirar-s'ho amb indiferència, o només amb curiositat; ha d'ajudar a produir-se clarament aquesta i altres manifestacions, que cal que siguin no tan sols conegudes, sinó que n'ha d'afavorir la coneixença.

La companyia del Nostre Teatre, després de la seva actuació a Barcelona, que encara durarà una setmana o potser més, per la simpàtia i l'èxit que ha desvetllat i que nosaltres celebrem, tornarà a València, i a l'octubre rependrà la seva tasca donant a conèixer els nous valors que han reeixit en l'abans esmentat concurs.

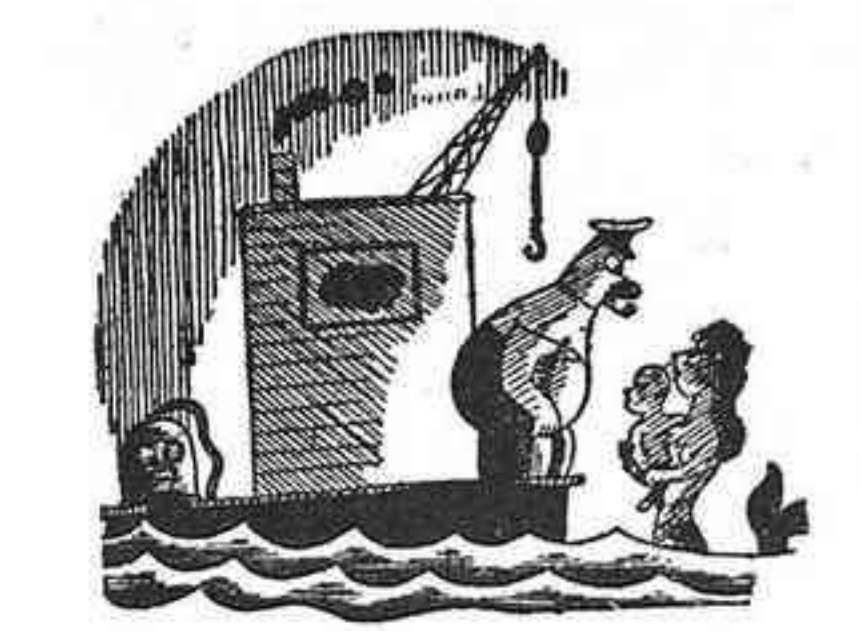
Potser no fóra massa demanar que qui pugui fer-ho iniciï una relació necessària amb aquests elements perquè el teatre català pugui tornar-los la visita i sigui donat a conèixer a València, amb tota la dignitat que cal i complint així un deure de cortesia i realitzant una tasca de relació una mica massa oblidada.

ERNEST GUASP

Exit en la mida
Cosbates inarrugables
Pijames a bon preu

FI TO
BARCELONA

JAUME I, 11
Teléfono 11655

—Coneixeu un bus que es diu Smith?
(The New Yorker)

PERIODISME NORDAMERICA
—Ens hem precipitat anunciant la mort del ministre. Què hem de fer?
—Correu, aneu-me'l a matar!!
(Marianne, París)

ELS CONSIDERATS
—Per què li heu donat dos cops de puny?
—Perquè no hauria pogut aguantar el tercer.
(Marianne, París)

—Pel meu sant, vull una paperina de bombons i que convidin tots els nens de l'escala a veure com me'ls menjó.
(Marianne, París)

Josep Alba i Emília Climent

en aquests darrers temps. Fa d'això uns nou anys, i va ésser al desaparegut Teatro Moderno, edificat expressament a instància d'Alba — malgrat el nom en castellà — per a fer teatre valencià durant quatre anys sense interrupció i amb bon èxit econòmic i artístic. Aconsegui, a més a més, aixecar la moral dels autors, que aleshores no tenien gairebé cap més sortida per a llur producció, i vingué a crear una escola d'actors, car l'escena valenciana no compta pas encara avui amb cap altre mitjà de formació de còmics.

Perquè, ara ve a tomb de consignar-ho, al Conservatori de València la classe de declamació i teatre està encomanada a un bon actor valencià, Paco Comes, que ensenya exclusivament en castellà.

En aquella actuació de Josep Alba al Teatro Moderno varen reeixir actors i autors com Melià, conegudíssim del públic barceloní per les obres seves representades, en temporades anteriors, per les companyies valencianes que actuaren al Barcelona (la de Broseta) i al Talia (la de Mauri); com Soler Peris, autor de *Les chiques del bari*, estrenada fa vuit anys per Alba i amb la qual es presentà la companyia del Nostre Teatre a l'Espanyol.

En aquella famosa actuació va consagrar-se com a actriu de comèdia Emília Climent, que fins aleshores no sols no havia treballat mai en valencià, sinó que no havia sortit mai del gènere líric.

Després, per haver-se de fer l'exemplar de la Baixada de Sant Francesc, fou enderrocat el teatre i dissolta la companyia, la qual repregué les seves activitats al nou Alcàzar de Vicenç Barber, on va fer-se un remarcable esforç sota el patronatge privat, i segons sembla no va ésser gaire afortunat.

Malgrat que el finançador va soterrar uns vint mil duros en aquesta empresa, en sortí un altre de seguida, disposat a donar vida i casal al teatre de la terra, i va construir-se, també expressament, el Nostre Teatre al carrer de Ruzafa, a expenses de Vicenç Carceller, popularíssim editor del setmanari *La Traca*. Carceller és ara empresari del dit teatre, i també autor (a Barcelona, la companyia acaba d'estrenar la seva comèdia *Els Estudiants*).

La formació de Josep Alba va estrenar el Nostre Teatre i hi ha actuat nou mesos seguits, a despit que en aquest temps València ha sofert crisis, vagues generals i calamitats de tota mena, i entre elles, que allí els radicals manen més que enllò. Això ha pogut ésser possible, i remun-

—El tribunal no ha entès res i ha dictat una sentència absurda...
—Que per casualitat has guanyat el teu procés?
(Marianne, París)

LA PREGUNTA OCIOSA
—Si vull aquesta dona per muller? I doncs, per què us penseu que hem vingut aquí?
(Judge, Nova York)

LES LLETRES

Cops al "bulto" Jeroni Zanné Si tinguéssim bons conferencians...

Es admirable i admirada l' hora actual per l'esclat i el triomf de les diverses ciències anomenades ciències particulars o especialitzades, que en detall i en conjunt han fet de la nostra època, tant en la teoria com en la pràctica, un temps superior a tots els coneguts en la història en el ram del coneixement, que és tant o més important que el ram de l'alimentació.

Avui, no sols coneixem, per exemple, l'electricitat i en fem les aplicacions necessàries, sinó que sabem que l'electricitat del

i el desconegut, no cal dir que materialment el plat del conegut pujaria tan enlaire que ni el veuríem, pel pes de l'altre; però espiritualment seria al revés: un sol coneixement pesa més que tot el desconegut plegat.

Davant d'aquest triomf científic modern sense precedents, molts pregunten per què havent arribat a tant les ciències particulars, la ciència universal, anomenada per antonòmia la filosofia, que és la més important de totes, ha quedat tan endarrerida que fins

Feia més de vint anys que Jeroni Zanné era fora de Catalunya. Però, enllà de l'Atlàntic, ell seguia escrivint versos en català i seguia amb una atenció sempre desperta tot el que passava entre nosaltres.

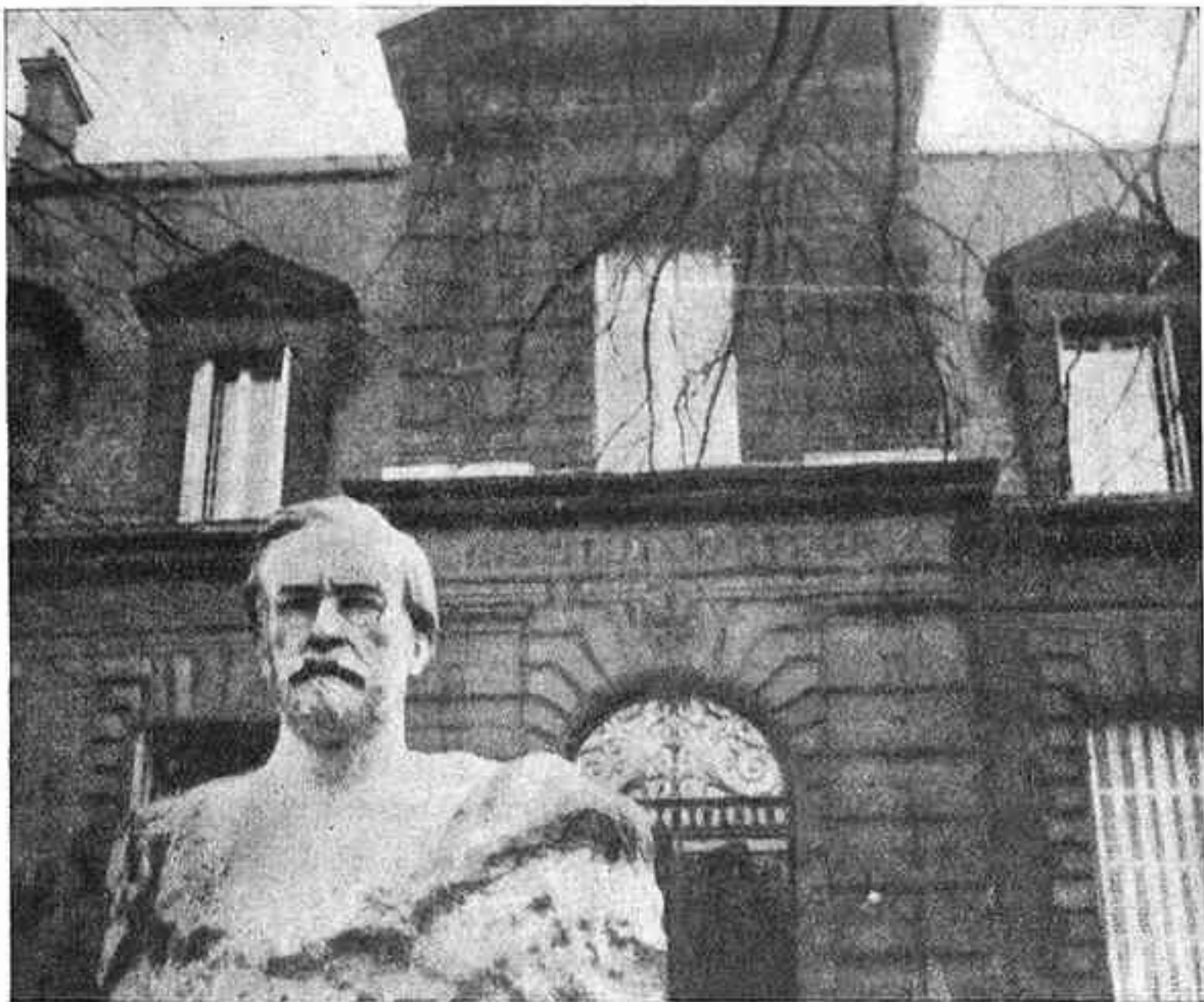
Ja fa temps que el pertum de les belles flors de jardineria que va donar-nos Jeroni Zanné s'és esvaït. I un hom dubta: en tinguérem mai? Realment, dins totes les peces líriques del poeta suara mort al seu exili mig voluntari de Buenos Aires ens costa de trobar-hi una espurna d'allò que en diuen poesia. Pels temps que es revelava Jeroni Zanné escrivia Joan Maragall.

A pesar de tot això, Zanné resulta, dins la història de les lletres catalanes, un personatge de molt relleu. Pertany a la nissaga d'aquells obrers de la paraula que volen donar al nostre català una polimentació internacional. És clar que això és molt arriscat de confondre la matèria amb el vernís i de pagar-se excessivament de la moda, aquesta gran enemiga de l'obra perdurable; però també és cert que sense aquests barons que ho sacrificaren tot a l'endreq de la forma no hauria pujat gaire dreta la pariet de la nostra literatura. Adés comparàvem Zanné amb Maragall. No hi ha dubte que el segon com a poeta està a mil colzades per damunt del primer. Malgrat això, no gosàriem a dir que l'estil ni l'idioma deguin més a l'autor de *La vaca cega* que al de l'artista d'*Imatges i Melodies*. Adhuc cadascú dintre de la seva lírica, Zanné està més d'acord amb ell mateix que el gran Maragall. L'un és el geni que crea i sovint afofa. L'altre l'artista que té bon pols i no esguerra cap línia, per bé que no sap vessar la vida dintre els seus arabescos decoratius.

Obrim a l'atzar una obra qualsevulla del poeta que ens acaba de deixar; és diu *Bizanci*, per exemple, i fa com segueix:

Ha estat un mal? Ha estat un bé? Probablement una mica de cada cosa. La dictadura, en fer callar els polítics, va obligar alguns escriptors a substituir-los en la tasca d'entrar en contacte directe amb el públic. És possible que alguns d'ells, àdhuc sense l'empenta de les circumstàncies creades per Primo de Rivera i Alfons XIII, també haurien acabat per fer conferències

bre de persones cultes, fines, sensibles, discretes, que saben combinar amb elements més o menys manllevats, conferències amènssimes, capaces d'interessar qualsevol auditori. Els imagino al servei de la nostra cultura, parlant en la nostra llengua, i quedo enlluernat en considerar els grans beneficis que podrien reportar a la nostra renaixença.

Davant l'Institut Pasteur, el bust de l'home que, segons Pujols, «va trobar la llei general de la medicina que tots coneixem, lloem i admirem»

cel és la mateixa que la dels nostres laboratoris, i, a desgrat d'ignorar-ne l'essència, en fem el que volem, fabricant-la, venent-la, comprant-la i utilitzant-la. Franklin no sols va demostrar que l'electricitat es podia conduir com l'aigua, sinó que, conduint la de la terra, també va conduir la del cel, fent-la passar per l'adreçador. Si la de la terra podia ésser més mansa que un anyell, la del cel tenia la fúria del tigre i la volada de l'àguila. Però si el tigre podia ésser un anyell, l'àguila podia ésser un colom. Si l'aigua i el foc, elements espantosos que tot ho arrassen i s'ho emporten, es poden conduir suaument amb la mà fins a la remor de la font i al calli de la llar, amb l'electricitat hom pot fer el mateix. L'electricitat que entrava a la casa per la teulada enderrocant-ho tot, aixordant tothom i enlluernant la gent, pot entrar per la porta sense fer soroll ni dir aquesta boca és meua. Els llamps i els trons, lleons i tigris dels núvols, que ensenyaven les dents, traient foc pels queixals, espantant tothom, van ésser desemmascarats per Franklin, que, fent volar l'estel un dia de tempestat, els va treure la careta. Posant una llança dreta damunt de la teulada, va desafiar el cel, i el cel es va posar a les seves ordres incondicionalment. La medicina, no sols coneix la causa de les malalties, sinó que, paradoxalment, manipulant aquesta causa la converteix no menys que en remei. Amb els mateixos microbis que donen la malaltia, es fa el remei per evitar-la, convertint l'espasa de la naturalesa en arma de defensa, encara que no conegui el microbi, perquè opera com si el conegués, com en el cas de la ràbia, el llamp de les malalties, que sense haver descobert el microbi específic, el fa circular del gos al conill i del conill a l'home, com si no en conegués d'altre i el veïés amb els ulls, tal com la naturalesa s'entreté a fer circular la triquinosis, que ja és més que un microbi, de la rata al porc i del porc a l'home, com fa d'altres d'aquestes circulacions simbiològiques, contra de les quals els Franklins de la medicina han hagut d'inventar tants parallams. La ciència ha fet que el microbi que dona la ràbia sigui més manso que un gos. No podent amansir els efectes, ha amansit la causa. No parlem de l'astronomia perquè aniríem massa lluny, ni parlem tampoc d'altres admirables ciències que ens donen més coneixements dels que molts ens mereixem. No cal que gastem tinta fent els elogis de les ciències que han demostrat el que es pot arribar a saber i el que es pot arribar a fer. Els que parlen contra la ciència, que avui encara són més del que sembla, invocant el que falta conèixer, que és immens al costat del conegut, parlen per parlar, oblidant massa fàcilment que són els eternals protestataris que fan com el gos de l'hortolà, que no lladra ni deixa lladrar. No fan ni deixen fer. Però mentre ells no volen sortir al balcó a veure passar la cavalcada triomfal de la ciència, els científics diuen: Endavant les atxes.

ara no ha pogut sortir de l'ou de les hipòtesis i ni va darrera de la cavalcada científica que esmentàvem suara, on molts l'esperen com la custòdia sota el tálam que porta la representació de tot el que existeix i pot ésser conegut.

Molts responen que per raó de la mateixa universalitat del seu objecte, que comprèn tota l'existència coneguda, aquesta ciència no ha pogut fer el camí que han fet les altres, perquè, com diuen els llatins, *pluribus intentus, minor est ad singula sensu*, que és el que els catalans diem «qui tot ho vol tot ho perd», i els castellans *quien mucho abarca poco aprieta*. No hi ha dubte que l'extensió del seu objecte, que no té límits com els de les ciències especialitzades que no es mouen del camp llur, donant-li tant camp per córrer, li pot dificultar la tasca; però, si examinem el que passa en realitat, veurem que la filosofia o ciència universal té un vici d'origen que no tenen ni han tingut les altres ciències, que no és precisament l'extensió del seu objecte, que tot i ésser immens, té una dificultat relativament petita.

La ciència universal té la mania de voler establir el mètode del criteri de la veritat, cosa que les altres no s'han preocupat mai de fer ni n'han tingut cap mena de necessitat, i per això, mentre la ciència universal s'ha tancat i barrat, trencant-se el cap buscant la manera d'establir aquest mètode, veritable obsessió filosòfica, les altres ciències, en lloc de trencar-se la closca del cap, han trencat la closca de l'ou i han anat naixent i vivint com els pollets, mentre que la que hauria hagut d'ésser la closca de la closca científica, en lloc de trencar la closca de l'ou, s'ha trencat la closca del cap, perdent suc de cervell endebades. Claude Bernard, per exemple, ha estat el fisiòleg més gran que ha existit fins ara. La seva aportació científica prodigiosa és filla de l'experiència, i no obstant no va trobar la causa general de les malalties que ell buscava, ni va poder treure la medicina del que ell en deia l'indeterminat, ni de mans dels que, com ell també deia molt bé, funden les opinions sobre el famós tacte mèdic, inspiració o intuïció més o menys vaga, restant fora de la ciència i donant l'exemple d'aquesta medicina de fantasia, que, com ell advertia, pot oferir els més grans perills, lliurant la vida i la salut del malalt a les pensades d'un ignorant inspirat. I vetaquí que mentre el gran experimentador francès autor de la memorable i lluminosa *Introducció a l'estudi de la medicina experimental*, que el Dr. Aguadé té promès publicar traduïda a la nostra estimada llengua, buscava la causa de les malalties per reduir-les a ciència, un altre francès, que ni era metge ni es dedicava a la medicina, va trobar la causa general de les malalties infeccioses, demostrant a Claude Bernard que aquesta causa no sols no radicava dintre de l'organisme fisiològic, com sostenia ell, sinó que venia de l'exterior. No és que nosaltres, ardents i apassionats admiradors de Claude Bernard, li críem que ni li retreiem les hores que va esmerçar lluny del laboratori, estudiant l'experiència per establir el mètode de la ciència. Al contrari, li hem de retre homenatge per haver estat dels que més han contribuït a l'esclarament d'aquest transcendental problema filosòfic. Ell, que coneixia l'experiència com si l'hagués parida i en feia un ús tan eminent, era el més indicat per estudiar-la, perquè podem dir que coneixia l'experiència per experiència, però fem constar el contrast que hi ha entre Claude Bernard i Pasteur, que l'un elevava-se fins a la investigació del mètode, no va trobar la llei general que buscava, i l'altre, desentenenent-se'n del tot, va trobar la llei general de la medicina que tots coneixem, lloem i admirem.

Després *l'Alta Basilica llums i harmonies* [pures].
L'obelisc de Theodosi recorda un temps mi- [llor].
De clergues i teòlegs retruny la discussió per la ciutat cesària d'antigues escultures.

I defalleix Bizanci curull de miniatures; reliquiariis, missals de rara perfecció, mosaics i esmalts; mes brilla, superb, en les [altures, com l'ànima de Roma, l'imperial Palladió].

A l'Hipòdrom s'imprequen els bàndols blau [i verd].
A fora els turcs bramulen, com feres del de- [sert].
Somou el vell imperi terrífica agonia.

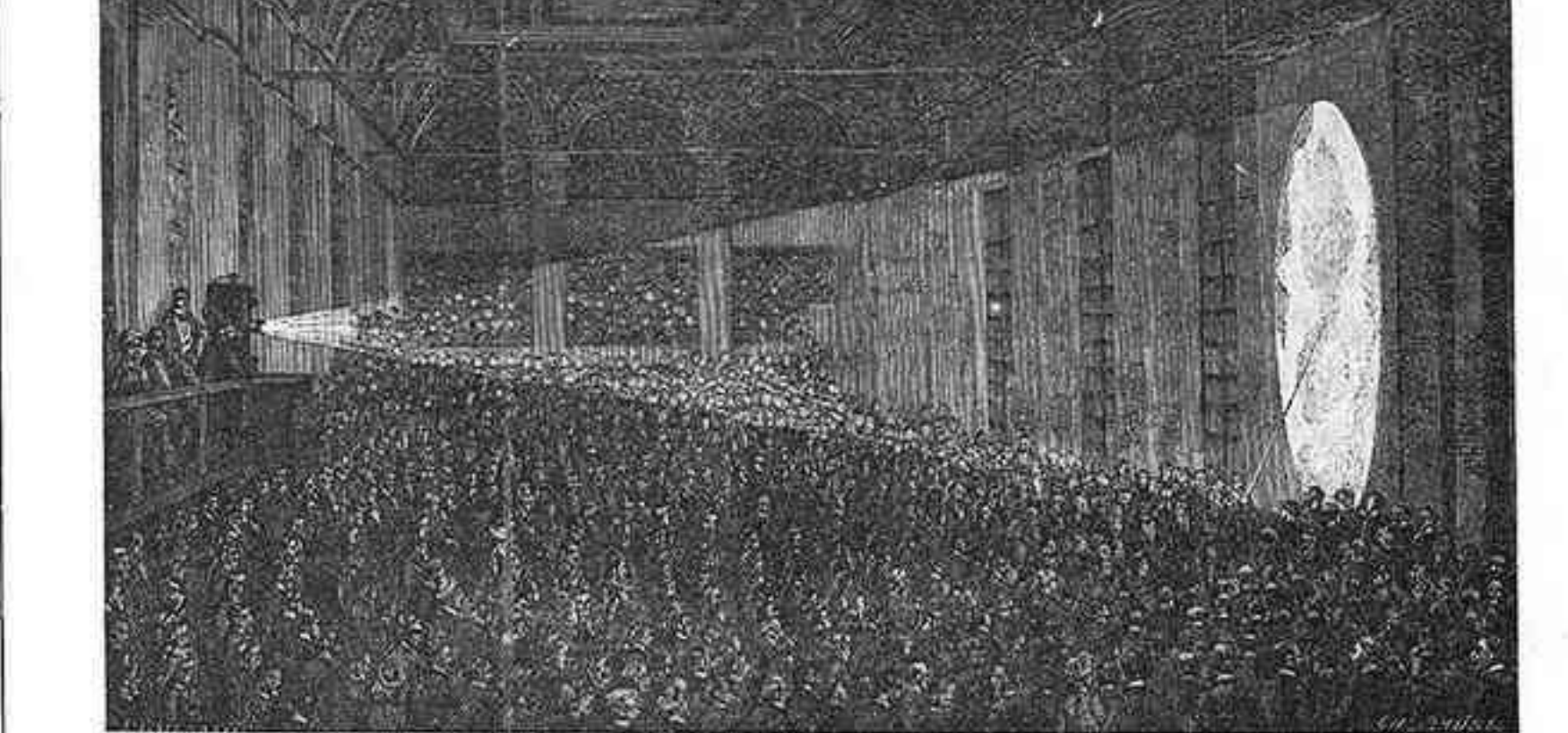
I mentre la sang corre per les ciutats i burgs i arreu la Mitja Lluna triomfants hissen els [turcs, inventa un vell teòleg una nova heretgia].

Aquest sonet, llevat de dues o tres faltes de prosòdia, que llavors estava en plena anarquia, és perfecte de forma. L'any 1906 no en podia veure de millor. Tret de Josep Carner, cap autor d'aquell temps no ens sap donar un idioma tan pur, un ritme tan dominat, un conjunt tan harmònic. Però... diguem-ho amb un dels seus mateixos versos:

I defalleix Bizanci curull de miniatures...

Aquest sonet, com en general tota l'obra de Zanné, és «curulla de miniatures». Fixeu-vos en el que comentem: tot ell està subdividit en versos juxtaposats com una tauleta on jegin una col·lecció de miniatures. És «l'Alta Basilica», que «després llums i harmonies pures»; és «la ciutat cesària d'antigues escultures...»; és «els reliquiariis, missals de rara perfecció, mosaics i esmalts»; hom diria que es tracta d'un inventari. D'algunes de les miniatures és prosaica o banal: «A l'Hipòdrom s'imprequen els bàndols blau i verd», quadret que figura a la història universal del batxillerat amb aquestes paraules textuals. Tot el conjunt resulta sense vida, perquè no hi ha res que posi en relació uns amb altres els objectes i les imatges que el formen. La posició estètica de Zanné ha de conduir forçosament a tal resultat.

Ara, aquest retret, val a dir que tant pot fer-se a Zanné com als seus ídols, els poetes parnassians que ell imitava. Pertanyents a llengües més treballades per una cultura de segles, el material que empraven és de més qualitat; no pas posat en escena amb més traça ni amb més bell ordre. I, de la mateixa manera que no ens estem d'assenyalar els defectes d'aquesta escola que seguia i que, mudant el que s'hagi de mudar, s'assembla al preciosisme que avui amb altres noms fa estralls entre els nostres poetes joves, no li hem de negar, ben al contrari, un mèrit que no tenen els refinats d'avui dia: el de l'idioma. La coneixença del català; l'eforç per a examplar-ne les fronteres; la diafanitat amb què sap fer-se perdonar més d'una pedanteria, més innocent del que a primera vista sembla, i, sobretot, la dignitat i el nivell del to. De Jeroni Zanné, comptat i debatut, es podria dir com a resum aquella antiga frase: «*Pus parlen català, Déu los dó glòria.*»

Una conferència a la Sorbona en 17 d'abril de 1880: Ferdinand de Lesseps hi exposa el seu projecte de construcció del Canal de Suez (D'un gravat de l'època)

o lectures públiques, com les que varen exhaurir les darreres forces del pobre Dickens. No tothom es resigna a adreçar-se eternament a un auditori invisible. La temptació de conèixer els lectors no és tal vegada menys forta que la que experimenten ells per conèixer el novel·lista o el poeta que ha guanyat llur confiança... Però, potser aquests mateixos escriptors que diuen ja el germe o el virus del conferenciant, haurien trigat més a passar de la cella solitària a la reunió nombrosa, del monòleg davant les quartilles al monòleg davant uns centenars de persones...

El treball de les escoles noves és eficaçíssim, però lent, molt lent. El llibre topa amb grosses dificultats per travessar la muralla de la indiferència i de la desorientació. El diari esdevé cada hora més esclau de l'actualitat i, insensiblement, llisca pel pendent del sensacionalisme. Només el conferenciant, dotat de gràcia, de *charme*, podria obrir de pressa un portell per on l'exèrcit renovador entraria a la vetusta fortalesa, sense necessitat d'un setge interminable.

Almenys aquesta és la meua fe. I consti ben alt que no es tracta d'una fe improvisada, sinó d'una fe que ha anat madurant a còpia d'anys i d'experiències.

El fet és que podem a la dictadura un minúscul equip de conferencians no polítics, entre els quals tinc l'honor de comptar-me. Jo prou m'escarrasso a assegurar que no he nascut per això, que ni la meua veu, ni el meu gest, ni el meu sistema nerviós, no em destinen pas a aquesta mena d'exercici que exigeix una colla de qualitats específiques. És inútil. Hom suposa que faig compliments, com la noia que, en la reunió familiar es nega a tocar el piano... però que sempre acaba per tocar-lo. I hom insisteix, hom invoca deures patriòtics, hom descriu l'anhel dels possibles oients, hom aplana el camí... Total: em dono i faig la conferència. No sempre, eh?, no sempre. Però moltes més vegades de les que voldria i de les que convidaria a la meua salut. Això és indubtable.

Quina relació per alguns públics forans (i fins barcelonins) de sentir, només de presentir, a través d'unes paraules dites en to menor, sense èmfasi de cap mena, que al món hi ha alguna cosa més que la vociferació del míting! Quina sorpresa per a joves i vells, per a noies i per a mares de família, de trobar-se amb algú que s'esforça a explicar planerament coses de la literatura, de l'art o de la vida que mai no havien sentit alludir en veu alta!

Sé prou que aquesta mena d'apostolat no és fàcil. No és fàcil de fer ni d'organitzar perquè cap de nosaltres, escriptors catalans, no ha estat preparat per exercir-lo, perquè manquem de tradició, perquè manquem de bons models... Però no ens manca tot; hi ha una cosa que jo us ben juro que ja existeix: el públic!

Ma'consol, procuro aconsolar-me d'aquesta servitud que m'ha caigut a sobre, amb la idea que potser no és inútil. Personalment hi adquireixo un coneixement de Catalunya i de les seves ciutats que d'altra manera em mancava. Quant als que m'inviten i als que van a escoltar-me més o menys entabanats per la propaganda, més o menys suggestionats pel so d'un nom que ha aparegut al peu de tants articles i de tants llibres, no em faig il·lusions. Sé que sovint queden defraudats o mig defraudats. Però tinc prou serenitat per donar-me que tant els organitzadors de les conferències com els que han anat a escoltar-les, es troben, sovint per primera vegada, davant una colla de problemes que no s'havien plantejat mai. Descobreixen la possibilitat d'un gènere.

No en dubteu. A Manresa, a Reus, a Terrassa, a Sabadell, a Tarragona, a moltes ciutats de Catalunya hi ha una petita selecció que sent l'apetència d'aquesta mena d'aliment que, a dosis homeopàtiques, ben embolicades en sucre, transporta, tanmateix, algunes guspires d'esperit. No cal pas gaire llevat per fer pujar la pasta d'un pa. No calen pas gaires dotzenes de persones per elevar el to d'una ciutat.

No és fàcil d'organitzar aquesta mena d'apostolat, però, al meu entendre, hauríem de fer tots plegats, des de la Generalitat fins al darrer Ajuntament, des del Pen Club a la darrera tertúlia d'escriptors, un esforç per organitzar-lo seriosament, sense febleses, amb la sola ambició immediata d'assegurar el seu èxit. La primera operació fóra de formar, mitjançant una tria, el *team* de conferencians. La segona, instruir les diverses viles i ciutats perquè preparassin, no pas el teatre ni una immensa sala de ball, sinó alguna saleta on poguessin encabir-se dues-centes o tres-centes persones, ben properes a l'estrada del conferenciant, per crear l'ambient d'intimitat que considero substancial al gènere. La tercera... Ah, però què m'embolicò? No cal pas entrar en detalls. Sols vull recordar que la Mancomunitat, mitjançant la seva Comissió d'Educació General, tractava d'organitzar alguna cosa en aquest sentit, però bé que amb una idea més immediatament pedagògica, més visiblement utilitària i, al meu entendre, menys eficaç. Ara, caldria enfocar les coses més generosament, amb esperit lliure, sense preocupar-se massa d'establir programes. Que cadascú parlés d'allò que sap, sols en parlar amb gràcia i amb dignitat, sense ensopir ni irritar! Heus-ho aquí.

Demano molt, oi? Bé: rebaxem. Fet i fet, hi ha excel·lentíssims conferencians que no tenen com aquests que he esmentat un bell talent de creadors; hi ha, en efecte, a França i fins a Espanya mateix, un nom-

que jo us ben juro que ja existeix: el públic!

No en dubteu. A Manresa, a Reus, a Terrassa, a Sabadell, a Tarragona, a moltes ciutats de Catalunya hi ha una petita selecció que sent l'apetència d'aquesta mena d'aliment que, a dosis homeopàtiques, ben embolicades en sucre, transporta, tanmateix, algunes guspires d'esperit. No cal pas gaire llevat per fer pujar la pasta d'un pa. No calen pas gaires dotzenes de persones per elevar el to d'una ciutat.

No és fàcil d'organitzar aquesta mena d'apostolat, però, al meu entendre, hauríem de fer tots plegats, des de la Generalitat fins al darrer Ajuntament, des del Pen Club a la darrera tertúlia d'escriptors, un esforç per organitzar-lo seriosament, sense febleses, amb la sola ambició immediata d'assegurar el seu èxit. La primera operació fóra de formar, mitjançant una tria, el *team* de conferencians. La segona, instruir les diverses viles i ciutats perquè preparassin, no pas el teatre ni una immensa sala de ball, sinó alguna saleta on poguessin encabir-se dues-centes o tres-centes persones, ben properes a l'estrada del conferenciant, per crear l'ambient d'intimitat que considero substancial al gènere. La tercera... Ah, però què m'embolicò? No cal pas entrar en detalls. Sols vull recordar que la Mancomunitat, mitjançant la seva Comissió d'Educació General, tractava d'organitzar alguna cosa en aquest sentit, però bé que amb una idea més immediatament pedagògica, més visiblement utilitària i, al meu entendre, menys eficaç. Ara, caldria enfocar les coses més generosament, amb esperit lliure, sense preocupar-se massa d'establir programes. Que cadascú parlés d'allò que sap, sols en parlar amb gràcia i amb dignitat, sense ensopir ni irritar! Heus-ho aquí.

CARLES SOLDEVILA

LENDING ANGLIC LIBRARY
 FONTANELLA, 10

GUTENBERG, S. A.
 Fàbrica de maquinària per a les Arts Gràfiques
 Agullers, 1 i Via Laietana, 4
 Tel. 15524 - BARCELONA

ROSSEND LLATES

Estiuejants! Automobilistes!
 El més gran assortiment en
GUIES I MAPES
 per a gran turisme i excursions, el trobareu a la : : :
LLIBRERIA CATALONIA
 3, Ronda de Sant Pere, 3

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correu: Apartat 190 BARCELONA
 Teleg: "Carburas" Mallorca, 232 Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) : OXIGEN 99 % DE PURESA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova : ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova : FERRO MANGANES I FERRO SILICI : SOCARRIMAT I SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits : CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica : GENERADORS, BUIFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS GRATIS

(Segueix a la pàgina 8)

LES ARTS I ELS ARTISTES

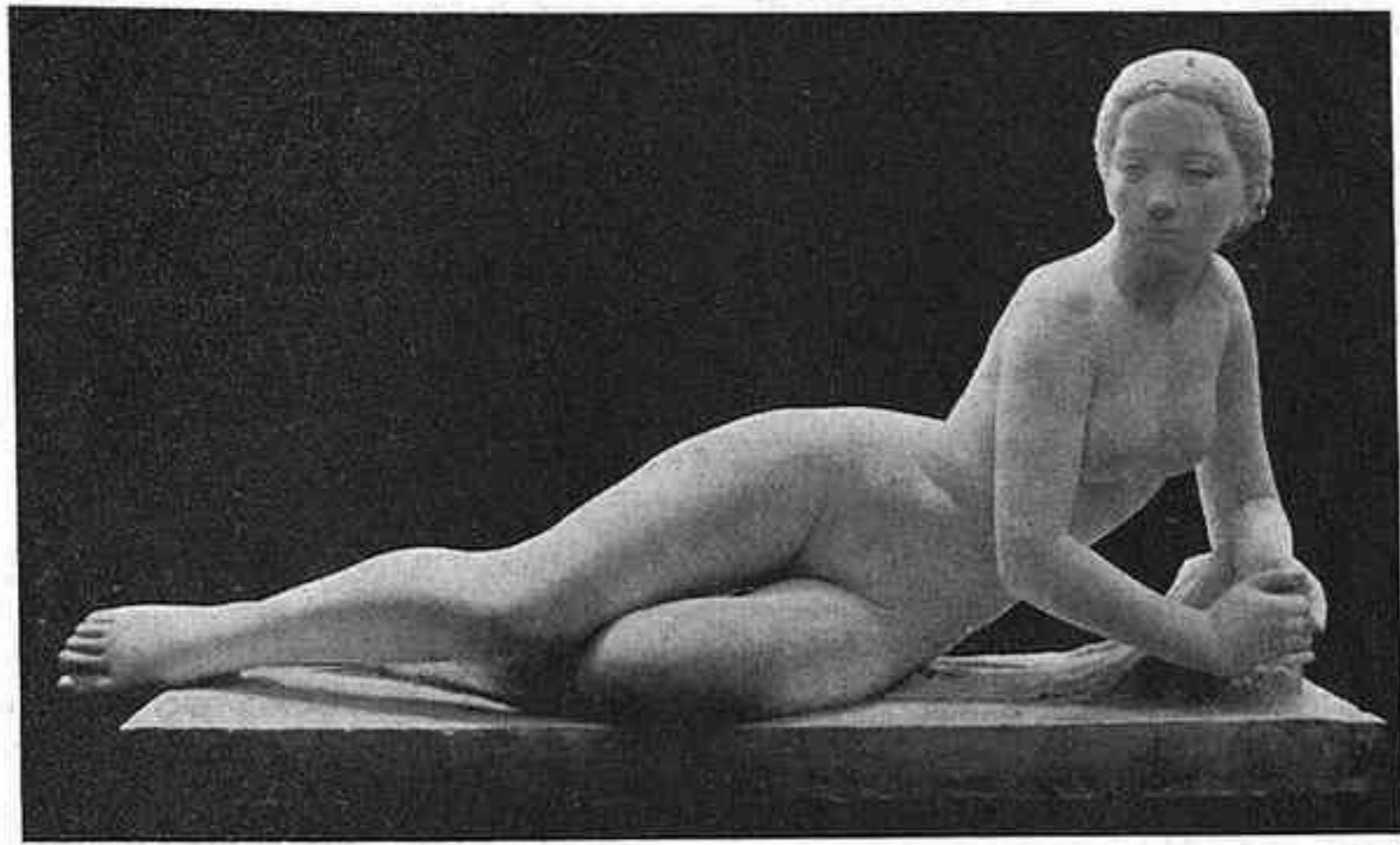
Les exposicions A propòsit de l'art sota Lluís XV

Saló de Montjuïc

L'escultura del Saló no desentona pas de la qualitat aconseguida per la pintura. És més, quant a homogeneïtat, en promedi de valor, l'arriba a superar, ja que no ofereix d'altres i baixos susceptibles de desvirtuar el conjunt. Aquest fet, tan difícil d'assolir, ens condueix a parlar del Saló d'escultura resumint aquesta per grups. En el primer po-

nu, aquesta vegada masculí. La constància amb què aquest artista s'enfronta amb els màxims esculls, i els bons resultats que en treu, ens el presenten com un dels exponents de l'època, dels que han de donar a l'escultura l'impetuosa transcendència que amb la pintura ja han donat els pintors. L'laudat exposa també un retrat d'E. Vicente, d'una gran qualitat.

J. Rebull i J. Viladomat són, entre els

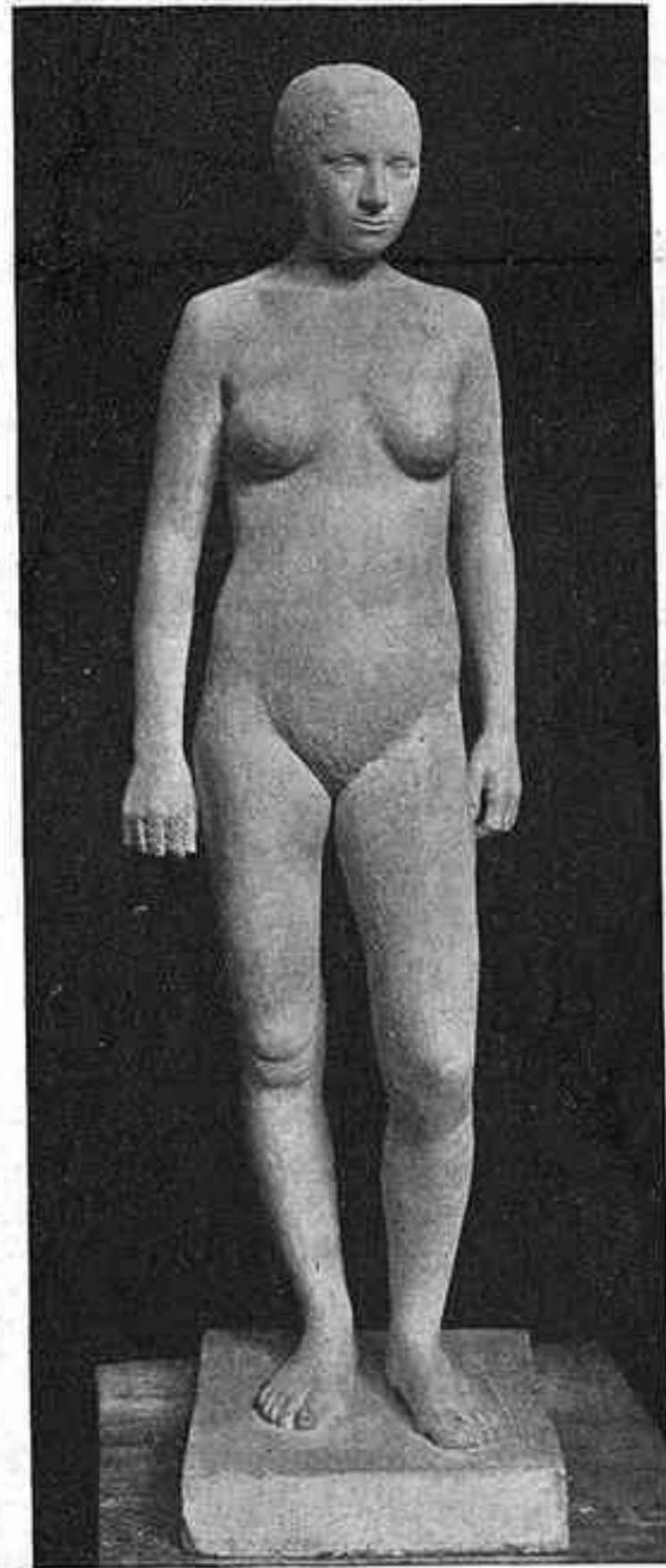

Josep Viladomat — Figura

dem comptar aquella obra que denota un grau de maduritat indiscutible i que a l'hora de qualificar podríem fer-ho amb el mot «definitiu». Figuren en aquest pla eminent les obres de Casanoves, particularment el cap de noia en bronze, que compta amb més interès escultòric que l'altra peça aportada per Casanoves. Josep Clarà, guanyador del Premi Campeny, ha dut al Saló tres obres característiques seves, en les quals s'apleguen les virtuts artístiques que incessantment renovades han servit per a significar en Clarà un lloc preeminentíssim en l'escultura catalana contemporània. L'atorgació del premi, recaiguda en el Nu de noia, ens porta a

immediats superiors als primers joves, els que marcaren una fita pel nostre art. Rebull més inquiet, més a la cerca d'un complex i d'una expressió subtil. Viladomat més aferrat a la immanència escultòrica, professant amb més entusiasme el dogma establert de segles ençà i subministrant a l'obra forts contingents d'inspiració mediterrània, totalment racial. La Dona jove de Rebull queda com a signe epicèntric de totes les manifestacions escrites, i el tercer aportat per Viladomat és així mateix la proclamació de la seva genialitat ondulant que només té la gran dificultat d'ésser massa pròxima a nosaltres.

Anem a continuació d'aquests escultors les obres de Pere Jou, del qual remarcuem

Joan Rebull — Dona jove

un comentari que no s'escardria en aquesta presentació però que estendrem en el pròxim article.

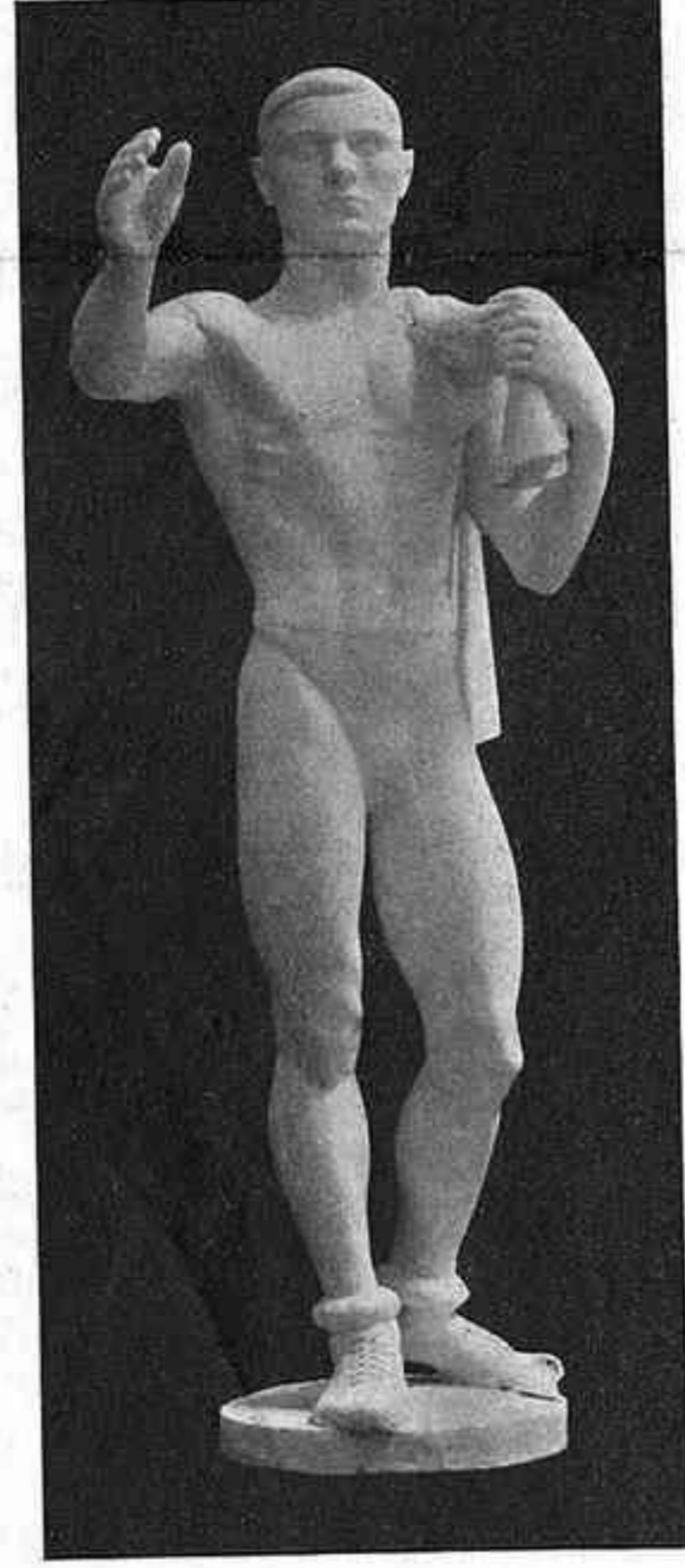
De l'escultor Dunyach preferim enormement el cap de noia. L'altra escultura, Dona i fruita, posseeix aquell gegantisme tan difícil d'esdevenir evocador en una exposició, on el natural trixament de les diverses coses exposades perjudica tot el que s'aparta d'una proporció diríem-ne normal. El cap de noia en marbre obté la tendresa de Dunyach i aquella impressió d'estar fardada de vida tan cara a l'artista.

Els tres bronzes de Fenosa són com un resumit històric de la trajectòria de l'escultor. Idealitzats els nus, construïts amb un gran sentit de la sensibilitat, i fidelíssim i explícit el retrat de la nena Huch.

Una de les obres més sorprenents del Saló és la que hi ha deixat el jove escultor A. Ramon González. La donzella enamorada ve a dir ben clarament que l'eclipsi que sofrí l'any passat l'esmentat artista fou, com a bon eclipsi, un fet momentani. La recuperació ha estat brillantíssima, ha sobrepassat totes les esperances, i González penetra en els nostres primers rengles amb l'enorme consistència i serenitat de la seva figura.

Josep Granyer, un dels escultors més sensibles de l'època, ha exposat dues obres que el representen a bastament. El boxador pertany a l'escultura segons les lleis seculars d'aquesta art, i en aquella obra Granyer treu a flot les seves grans disposicions; en la Gitana hi ha l'escultor, inigualat a casa nostra, que vincula l'anecdota i el bibelot a una gran classe escultòrica, de la qual Catalunya estava mancada fins que ell, per dir-ho així, la descobrí.

Martí Llaudat, guanyador de la primera medalla a Madrid, ha repetit el tema del

Josep Granyer — Boxador

el retrat de nena; les de Maragall, molt més cenyit al natural dintre la seva habitual sensibilitat; el Bust de noi de Salvador Martorell, d'un realisme i ofici excel·lent; el retrat de la nena R. V. executat per J. Ros, que s'aparta de la seva ruta anacrònica per esdevenir un escultor formal en el sentit que sobre aquest mot pot donar la idea de l'escultura; les tres peces de R. Solanic, que denoten la consistència de sempre i la seva forta personalitat; finalment retriem el Cap de noia de M. Vives, que sense cap mena de dubte és del millor que hem vist a l'escultor al·ludit.

Enric Bassas exposa dos retrats, un dels quals, el primer del catàleg, és d'un veritable interès.

J. Canyes va prodigant el seu nu, tot i que aquest no ofereix ni la garantia ni la gràcia del Cap d'infant.

J. Casals exposa un grup tallat en caoba d'un cert valor, que hem de comparar amb la Parella de ball de R. Marinello.

A. Casamor, C. Collet, M. Paredes i B. Sanjuan, tot i reconèixer-los un interès, els hem trobat per dessota de la seva producció normal, particularment Collet i Paredes, que semblen estar un xic aturats.

Obligats per la força de la tradició a emprar un altre colofó que posi fi al Saló de Montjuïc, l'hem de redactar felicitant-nos una altra vegada per haver aconseguit un conjunt d'escultura tan notable, que sense cap mena de por podem afirmar que és el millor que hem pogut observar en les col·lectivitats catalanes.

I amb aquesta constatació tan optimista cloem la recensió, per força no gran cosa més que enumerativa, de l'Exposició de Primavera, tot desitjant que la de l'any que ve ens permeti també una crítica falagüera.

ENRIC F. GUAL

Si podem estar d'acord amb la intenció de Buffon en qualificar l'home d'animal polític i amb la de Renouvier en corroborar-ho amb la coneguda màxima «un home neutral és un home nul», acceptar aquest criteri al peu de la lletra representaria abandonar-se al risc que comporten els conceptes excessivament rígids, sense cap marge per a les reserves. No direm res de nou recalçant que els judicis humans seran sempre condicionals per les mil contingències que informen l'individu i el medi a través del temps i de l'espai i que de la lluita entre aquests judicis quan són contraposats ha nascut gairebé tot el complex fenomènic progressiu que anomenem civilització. Però hi ha, tanmateix, tot un món de coses que exigeixen el màxim de desinterès, d'objectivisme i de neutralitat possible en la raó que les ha de judicar. Considerar-les amb un esperit deformat a priori per motius partidistes representa prostituir-les miserablement.

L'orgull més noble de la historiografia moderna radica en els mètodes d'investigació objectiva, d'interpretació serena dels fets esdevinguts, en l'afany d'imparcialitat portat a les darreres conseqüències. Conduir-la a aquest estadi ha costat qui sap quants de fatigues i d'obstinades depuracions. I vet aquí que, quan un hom podria creure definitivament consolidada aquesta difícil conquesta, apareixen de trasantó uns personatges que, a l'empar de les sotragades passionals que ara rodolen per la terra, voldrien reinstaurar els lamentables procediments de les interpretacions històriques emmolades tendenciosament. Limitant-nos al cas que ara ens interessa, recordarem que, fa un any just, un escriptor interessant, Pierre Gaxotte, publicava *Le siècle de Louis XV*; gran assaig històric on el talent de l'autor era emussat per una empresa impossible: rehabilitar Lluís XV i glorificar el seu segle. A partir d'aquest crit inicial, s'ha anat formant un cor d'admiradors i de llançats més o menys hipòcrites, a l'entorn de la memòria del *Bien-Aimé*, sense fer cas de la decisió amb què Julien Benda i d'altres denunciaren tot seguit la carta de sota d'aquest joc. Ni cal tan sols remarcar la coincidència dels panegiristes en un mateix terreny polític-ideològic. Observant solament les característiques de l'estratègia, armes i llorers que esgrimeixen, no es necessita cap lucidesa extraordinària per endevinar que, tot defensant el moment més vulnerable d'un règim perillat, en realitat no es desitja sinó redaurar el prestigi de la institució monàrquica i de l'autocràcia.

La consigna, doncs, és que, des d'ara, l'home que es deixà perdre ineptament els avantatges que podia exigir en la pau d'Aix-la-Chapelle; que, per mesquinesa de mires, deixà volar l'ocasió de colonitzar el vast imperi hindú; que xiscla i és desmaia com una femella quan l'agressió d'un semifoll li causa una esgarrinxadeta de no-res i permet després que aquest desgraciat sofreixi un suplici com no l'inventaria cap botxí oriental; el minso instrument de les intrigues de cort i de les favorites; el fabricant a l'engròs d'arbitraris *lettres de cachet*; el llibertí del Parc-aux-Cerfs — per no citar sinó algun dels punts més lamentables —, ja no existeix. La cràpula real no pot tenir més importància que la d'un picarès anecdòtic eròtic de noi de casa bona. Clarividència, enèrgic, justicier, hàbil en les astúcies diplomàtiques, coratjós i experimentat en l'art de la guerra; la darrera edició del monarca és la imatge d'un privilegiat possessor de les virtuts que fan els conductors d'homes excepcionals. Com que és culte i delicat com pocs n'hi ha i els cortesans són influenciats pel seu exemple, les lletres i les arts adquireixen amb llur protecció una esplendor incomparable, les ciències inicien l'eclosió moderna, la civilització francesa ateny el grau més pur i porta la batuta de l'edat d'or que fou el despotisme il·lustrat regint Europa. La passió que la dialèctica encomana farà bé, en cas necessari, d'exagerar encara la infelicitat de Lluís XVI i d'opinar que, ben mirat, el qualificatiu de *grand siècle* que sol aplicar-se al xviii és usurpat al seu successor. I si la sofística i l'apologia no basten, gràcies a Déu les proves materials no manquen. Es dintre aquest clima que ha estat organitzada l'exposició de *Le siècle de Louis XV vu par les artistes*.

Cinc sales espaioses queden plenes de dibuixos, de pintura i d'escultura d'un nivell mitjà més que honorable. La selecció — necessària fins en les antologies dels homes i de les èpoques més afortunades — ha estat ben feta. Llàstima, només, que s'hagi realitzat tenint en compte alguna cosa més que la qualitat. Ni un sol nu escadussat, ni una trista nimfa de Boucher, ni una escena atrevida de Fragonard. Tot el que directament o indirectament pogués suggerir costums frívols i equivocs, evocar siluetes d'abats sinuosos, de cortesans en el doble sentit del mot o, simplement, la llegenda poètica de les *fêtes galantes* cares a Verlaïne, ha estat bandejat implacablement. Cap secció d'arts aplicades (potser pel que tenen d'indiscretes degut al seu contacte massa directe amb la vida íntima), exceptuant algunes tapisseries de Beauvais i dels Gobelins per mostrar enllestí el projectat pels pintors. Unes quantes vitrines exhibeixen el mestratge robust, indiscutible, assolit pel gravat. En l'escultura, amable i neta sempre, es destaquen les personalitats de Pigalle i de Lemoine. En la pintura, Nattier, isolat del seu aspecte galant i mitològic, queda un retratista intel·ligent, consciencios, sense arribar, però, a l'excel·lent factura de Perronneau i de Lépicié, evidentment mal coneguts fins avui. I els millors pastells de La Tour no mereixen pas un crèdit inferior. Tocqué i Drouais, menys consistents, acusen amb franquesa, sense evadir-se de l'òrbita general, la influència de diversos corrents forasters, principalment italians i flamencs, els quals es fan més insistents en aquell delicat Aved que va anar a Flandes per a poar directament la lliçó de Rubens. Saint-Aubin, de Troy, Pesne, Lancret, Vermet, són, decididament, de poca talla. Així i tot, alguns d'ells interessen per a estudiar l'evolució del paisatge en passar d'element accessori a gènere amb vida pròpia. En un grau més elevat, però no menys convencio-

nal, la mateixa transformació pot també observar-se en els prestigis de gran ressò, com l'ensucrat i adulador Boucher i el bon Frago. D'aquest darrer, el retrat de Diderot enorgulliria l'artista més ambiciós. Watteau és absent i, per bé que ell sol precursà tot un sector importantíssim de la pintura del xviii, la seva absència és justificada si no s'oblida, com es fa massa sovint, que

I no cal dir com és de significativa la figura desvergonyida i amoral de Caron de Beaumarchais.

I el pensament, direu? Sí; el pensament és la força gegant del segle; a despit dels desacords històrics de Jean-Jacques. Però els homes de l'Enciclopèdia (el mateix que Buffon, Lavoisier i els altres fressadors dels grans camins que porten cap a la ciència moderna) representen abans que res l'esperit que s'anticipa, anunciant i forjant alhora la nova mentalitat cultural i social que havia de néixer.

Cal saber acceptar bonament les lleis que regeixen l'univers on vivim. Com en la Grècia de Pericles, com en la Roma d'August, la plenitud i la maduresa de la França de Lluís XIV contenien ja el germen de la pròpia descomposició («La salut és un estat precari que no presagia res de bo», proclama el Dr. Knock.) La diferència més acusada està en la velocitat del procés. Abans de morir el superb autòcrata, la megalomania té cura de precipitar les coses deixant a darrera hora afeblida la influència exterior i compromeses les finances del país. Per adobar-ho, s'escalonen d'una tirada el regent d'Orléans, Lluís XV i Lluís XVI. El resultat no pot ésser ni més ràpid ni més lògic. I, mentre arriba el final d'acte, tot s'anirà impregnant de la fortor que desprenen les coses que se'n van. Fins l'obra dels artistes i dels escriptors d'exceptió queda marcada per l'ambient preciosista, torturat, llepaflis i decadent que han criat tots els Bizancis. I aquesta obra queda encara ben per sobre dels altres elements del

Lépicié — La marquesa del Châtelet

és un pintor dels darrers anys de Lluís XIV i de la Regència. Quan la tuberculosi se l'enduia, Lluís XV tot just comptava onze anys.

I bé; ara cal especificar el que hi ha de relatiu en els mèrits d'aquest conjunt artístic. Mirant les coses amb perspectiva, la corba que va dels mestres del Renaixement fins aquests altres de casaca brodada, serà tan graciosa com vulguem però indica un descens ben acusat. Temperaments envejables, qualitats excel·lents són, si no malmesos, disminuïts per l'artifici, per l'agilitat superficial, per l'amanerament i per un desig — obsessió, diríem — de plaure tot femení. L'ofici és fort i aprés a consciència. No obstant, a cada pas rellisca cap a un virtuosisme que en el més dotat de la colla, Fragonard, de tan agut es fa sovint malaltís. En definitiva, només un artista de l'època pot resistir victoriosament la mètrica dels valors absoluts: Jean-Baptiste-Siméon Chardin. Les seves natures mortes i les seves composicions de la vida dels humils contenen ja tot el que, cent anys més tard, edificarà el millor de la glòria de Corot i de Millet. La personalitat de Chardin és prou vigorosa per a restar refractària a l'empenta del circumstancial extern i constituir una exemplar excepció en no importa quin medi claudicant. Per altra banda, es mantingué aferrat a la polpa sana del poble i girat d'esquena a les magrasses de la cort.

Entretant, ara que hi som, donem, per curiositat en la confrontació, un rapidíssim cop d'ull al mirall de les lletres. Choderlos de Laclos, mossèn Prévost d'Exiles, componen filigranes suculentsíssimes, però seria injust per excessiu situar-los més enllà del clos corresponent als clàssics en to menor. Sedaine mereix, sense discussió, una bella estima, però queda ben allunyat d'aquella solidesa que sostingué els millors dies de l'Hôtel de Bourgogne. El mateix Marivaux és massa murri per alliberar-se de veure amb freqüència el seu talent considerable presoner en l'autoparany del *marivaudage*.

segle. L'ètica, els costums, l'economia i la política, per exemple.

El més valuós entre el que es pugui desentriar del segle xviii francès correspon o bé a l'Albada del futur o bé a les supervivències del passat. El seu nervi propi queda cobert d'una façana certament sumptuosa i afiligranada, però està degradat i consumit. És inútil que vulgui inflacionar-se l'aureòla d'un regnat ric de tot el que es vulgui menys de grandesa autèntica. L'únic que podran demostrar-nos és que l'organisme viu havia estat tan brillant que el cadàver, violaci i ple de cucs, des d'alguns punts de vista encara feia respecte.

ALBERT JUNYENT

París, juny.

P. S. — Una errada em feia dir, en el meu article anterior, guerra de Successió per guerra de Secessió.

ENCARREGUEU
ELS VOSTRES IMPRESOS
ARTÍSTICS I COMERCIALS ALS

TALLERS GRÀFICS
PATRICI ARNAU
VERDAGUER I CALLIS, 3, 5 i 7
(D'AVANT DEL PALAU DE LA MÚSICA CATALANA)

ES LA CASA MÉS PERFECCIONADA EN LLIBRES RATLLATS, DE LUXE I EN TOTA CLASSE D'ENQUADRACIONS. - ELEGÀNCIA I ECONOMIA EN ELS ENCARREGS. - EN CAS DE URGÈNCIA DEMANEU-LOS PEL TELÈFON 14856

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA
ANTONI MARTI
Màxima rapidesa ■ Màxima qualitat

AVINYÓ, 19, pral. i Telèfon 17047 : BARCELONA

—Que també et fan mal les sabates?
—Jo també ho trobo.
—Que també et fan mal els peus?

(L'Illustré, Lausanna)

—Que ja no fumes?
—No; la meua dona diu que no guanyo prou perquè puguem fumar tots dos.

(Gazzettino Illustrato, Venècia)

Cops al "bulto"

(Ve de la pàgina 6)

El famós Kant, que va tenir la pretensió de girar el món al revés, preocupat precisament del perquè la ciència universal o filosòfica no caminava al ritme marcial de les ciències particulars, ni arribava als resultats positius d'aquestes, ell, en lloc de veure que era en gran part perquè en comptes de fer el que elles feien, era per la mania constant de voler establir el mètode, encara va complicar el problema. El remei de Kant va ésser pitjor que la malaltia. La mania del mètode, no sols va continuar allunyant la ciència universal dels camins provats i positius de les ciències particulars, sinó que convertint-se en la *Critica de la raó pura*, la ciència universal va esdevenir la mania pura del mètode. Kant va acabar erigint en virtut el vici inicial que la privava d'avançar. Després de Kant, la mania ha estat tan intensa que ha passat del deliri de grandesa al deliri de persecucions. La ciència universal s'ha tornat boja. Cal doncs curar-la per treure-la del manicomí, abans no arribi a la demència.

Nosaltres, ja fa una pila d'anys, en la nostra obra titulada *Concepte general de la ciència catalana*, que encara que sempre s'ha venut molt poc, es va venent de mica en mica, a la quieta, tot i ésser un mal negoci editorial, explicàvem com i de quina manera la nostra estimada Catalunya, que ara ha caigut en mans dels rabassaires, tenia la missió de curar la ciència universal, només que aplicant-li el remei de la nostra tradició científica.

Es clar que la ciència universal, amb les pretensions que porta, que són les de saber-ho tot, qualsevol l'atura i la fa posar a la raó, evitant-li la mania de l'establiment del mètode i inspirant-li la modestia de fer com les seves germanes petites. Està molt bé que la ciència universal s'ocupi d'estudiar un problema capital i tan interessant com el del mètode, perquè un o altre se n'ha de cuidar, i ningú, si voleu, més indicat que ella mateixa, però a condició que aquest estudi no sigui l'etern destorb i l'obstacle tradicional que li aturi els passos, perquè ja som massa grans per deixar-nos il·lusionar com a nens per estalvis que es mengen les estovalles, oblidant que val més un boig conegut que un savi per conèixer, i que, com diuen els castellans, *vale más pájaro en mano que buitre volando*.

Les dificultats que la mania de l'establiment del mètode ha portat al progrés de la ciència universal, han estat, no cal dir-ho, a bastament aprofitades pels eterns enemics de la ciència. El mateix Kant, que al principi va ésser considerat el pitjor enemic dels enemics de la ciència, avui és aprofitat pels escamots que combaten la ciència, que parapetant-se en les eternes discussions del mètode, defensen els darrers baluards de la ignorància.

El defecte de la ciència universal no és doncs l'extensió del seu objecte. Ni l'infinit ni l'eternitat no l'han d'espantar. El defecte principal és supeditar l'estudi d'aquest objecte a l'establiment del mètode que s'ha de seguir per estudiar-lo.

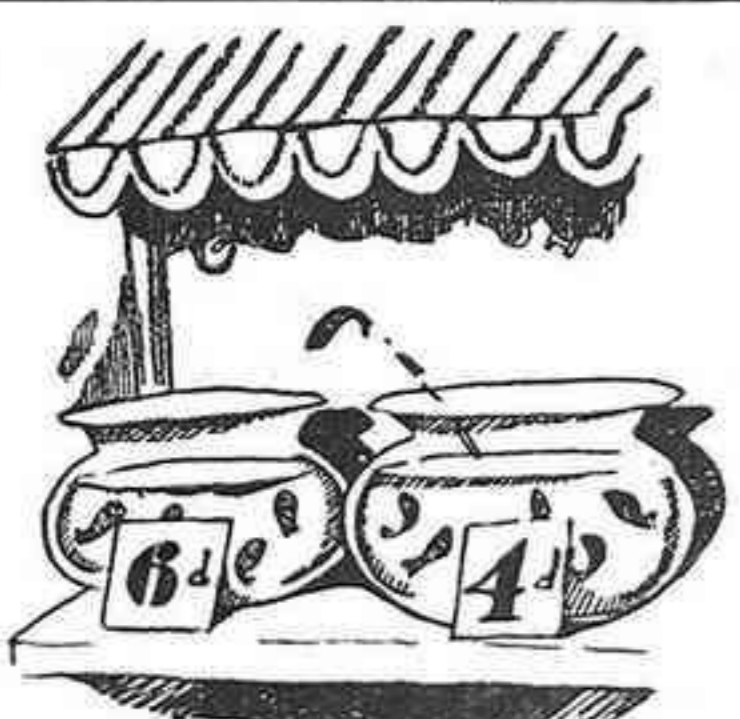
Si la ciència universal vol complir, no ha de fer més que seguir la lliçó de les seves germanes. La lliçó de la més modesta de totes li pot resoldre la dificultat de l'avenç. Si l'ambició va perdre Napoleó, l'ambició pot perdre igualment la ciència universal. Catalunya, aconsellant-li el que li aconsella, li dona un consell d'amic.

La humanitat espera que la ciència universal compleixi el seu deure, podríem dir, com va dir Nelson als mariners a la batalla de Trafalgar, que va ésser allò on aquest cèlebre almirall va ordenar que no s'entretinguessin a apuntar els canons als pals de les veles dels vaixells enemics amb la intenció d'immobilitzar-los, com feia l'estratègia d'aquella època, sinó que tressin al bulto, en lloc de perdre temps i bales, com el que en plena batalla es dedica a tirar al blanc. Que la ciència universal segueixi la tàctica de Nelson, i on lloc de tirar als pals, si t'encerto t'endeveno, tiri al bulto, per no gastar més pólvora en salves. Cops al bulto, podem repetir amb Nelson.

Admirem i agraim als caçadors que cacin al vol; però, si pot ésser, cacem a la casola.

Pensí la ciència universal, ara que parlem de guerres i de caceres, que, tal com Napoleó a la batalla de les Piràmides va dir: «Quaranta segles us contemplen», a ella la contemplen molts segles esdevenidors, esperant que els resolgui el problema més gran i alt de la humanitat, que és el problema religiós, que si les ciències particulars, amb les ganes de treballar que tenen, l'haguessin pogut resoldre, no haurien esperat que el resolgués la ciència universal, tan carregada de dubtes i d'escrúpols.

FRANCISC PUJOLS

AMBICIO (The Passing Show, Londres)

La sirena i el naufrag, o més que l'amor pot el dejuni

MUSICA I RADIO

CRONIQUE DE LA MUSICA CATALANA

Joan Lamote de Grignon i la Banda Municipal

Si un estranger passa per la nostra ciutat i es mostra desitjós de conèixer tot el que hi hagi de característic en la vida musical, no el portarem pas a qualsevol dels concerts simfònics o de solistes que pot oir més bé o més malament en qualsevol altre indret del món. Ni tampoc l'obligarem a passar una tarda o una nit al Liceu, el nostre teatre d'òpera que està esperant una reorganització bàsica per poder competir amb l'òpera de Munic, de Praga o de Zuric. No és sense un cert orgull que podem constatar que disposem, almenys, de tres institucions, de tres belles formes de realitzar la música peculiar a Catalunya, que no és possible trobar en cap altre lloc en un estil tan acusat. En dir això, pensem, en primer lloc, en la nostra meravellosa entitat coral, l'Orfeó Català, que sap acoblar dintre d'ella una alta cultura artística i una meravellosa cultura de la veu, molt especial, molt perfecta, en una paraula, molt catalana. Immediatament després penso en les cobles de sardanes que faran i han fet sempre una forta impressió sobretot a aquell que vingui de fora. Podria imaginar una semblant activitat popular sota el domini violent del ritme melòdic, en qualsevol altra metròpolis europea? Malauradament, els habitants dels barris que volten la Madeleine, l'Alexanderplatz o la Nelson Square han perdut, d'ençà de temps, enmig dels sorolls del tràfic urbà, la facultat de deixar-se endur per la música o per la dansa. I aquesta mateixa disposició per a la cultura musical, per a tot allò de bell i de perfecte, la trobem en les masses populars que constitueixen el públic immens de la nostra Banda Municipal.

Es d'aquesta tercera columna de la vida musical de Barcelona i del seu il·lustre reformador i director que avui tenim el propòsit de parlar.

«Durant tota la meua vida no he considerat mai la meua activitat artística com un ofici sinó com una devoció», em deia un dia el mestre Lamote de Grignon en una de les nostres freqüents converses musicals. Aquesta frase, modesta i orgullosa alhora, deuria fer-se la seva tot veritable artista amb la mateixa orgullosa consciència, amb la mateixa projecció davant de si del resultat ideal i efectiu de la seva missió artística.

Quan el mestre s'encarregà, al 1914, de la seva direcció, la Banda no comptava més enllà de 52 professors. La distribució instrumental era organitzada en la forma corrent entre els agrupaments similars, distribució instrumental que es feia atenent principalment la potència de sonoritat, és a dir, que es pogués sentir la música de ben lluny. El repertori era també el consuetudinari, a base de les acostumades «fantasies» d'òpera, òpera o sarsuela, els ballables de moda, etc. Els concerts es celebraven, com es recorda encara, en llocs públics: el Passeig de Gràcia o el quiosc del Parc de la Ciutadella. Fins aleshores, la Banda de Barcelona no es distingia ni artísticament ni des del punt de vista de l'execució, dels centenars de bandes existents en molts altres llocs.

Des del primer moment, el mestre Lamote de Grignon tingué ben arrelada la convicció de la necessitat de transformar radicalment aquest organisme i convertir-lo en un instrument d'alta cultura artística. Avui dia la Banda es compon del nombre respectable de 88 instrumentistes, alguns d'ells professors que podrien competir amb els millors solistes del món. Un oboïsta com Carles, un flautista com Gratacós, una intel·ligència com la del clarinetista que és alhora constructor de xirimies, una musicalitat com la dels primers cors — per no esmentar més que a l'atzar alguns d'aquests músics perfectes — no serà possible trobar-los en cap altre lloc reunits en un mateix conjunt, tots

ells inspirats pel mateix sentiment d'una rica musicalitat i d'un grau realment emocionant de mestria tècnica.

La presa de direcció de Lamote de Grignon provocà la fi de totes les melodies d'òperetes i de sarsueles, de les fantasies d'òpera i de les marxys militars. Mancat de música simfònica original suficient per a instruments de vent, el mestre es dedicà a transcriure tot

La darrera fotografia del Mestre, inèdita fins ara

el gran repertori simfònic. Però aquestes «transcripcions» de les simfonies i concerts de Beethoven i de Brahms, dels poemes simfònics de Liszt i de Richard Strauss, de la *Ibèria* i de Falla, són, en realitat, «traduccions». Traduccions que adapten, «tradueixen» meravellosament la sonoritat de les cordes a la dels instruments de vent. I sota la divisa «instruir i delectar», la Banda ha donat centenars de concerts, al Palau, a la via pública, a les barriades, a Espanya i a l'estranger, servint de meravellos instrument de propaganda musical.

La Banda és l'única entitat musical de la nostra ciutat que no es dirigeix a una sola classe social, sinó que va directament al poble, sense distinció, sense exigir una entrada, aportant la flor i nata de tot el que el geni musical ha produït durant segles. Heus ací el que dona a la Banda Municipal de Barcelona una significació única: és la seva funció social: la seva activitat eminentment popular combinada amb la seva perfecció artística.

El mestre Lamote de Grignon, que duu els seus seixanta-dos anys amb una joventut agilitat i una fosgositat plena de temperament, ha sabut crear, tal com gosem judicar, una institució que correspon justament al seu propòsit de vint anys enrera. Potser, en veure'l alguna vegada realitzar una òpera espanyola amb aquest sentit íntim de les coses musicals d'Espanya que li és peculiar, algú s'haurà figurat potser que la seva carrera hauria pogut pendre un camí totalment diferent. Cal recordar només els anys que ha dirigit amb tant d'èxit i amb tant de sacrifici l'Orquestra Simfònica de Barcelona, aquesta orquestra sobre la qual trobem de la ploma del famós Bretón aquest judici inscrit en l'àlbum de l'Orquestra amb motiu d'un concert a Madrid: «Hay orquestas que tocan lo que saben; esta sabe lo que toca.» Pensem també en aquest do extraordinari per a la composició de què disposa Lamote de Grignon. Al gran nombre de *lieder* i d'afonismes poètics, als lluminosos quadros de la seva trilogia *Hispaniques*, encara no acabada, en forma de tres completes simfonies a quatre temps deuen passar totes les regions d'Espanya en una revista musical. Així Catalunya es trobava representada per una *Glossa dramàtica* sobre la cançó popular *El testament d'Amèlia* i un *Scherzo Català*. Finalment recordem, entre moltes altres coses, el seu oratori *La Nit de Nadal*, estrenat fa més de trenta anys per l'Orfeó Català i executat per un gran nombre d'orquestrons de Catalunya i Àdhuc d'Alemanya; obra molt característica per a l'esperit musical de Catalunya, dintre de la millor tradició, que desenrotlla i amplifica l'estil de Nicolau, el seu mestre venerat, fins als colors esclatants de l'orquestra.

El mestre Joan Lamote de Grignon no ha trobat un moment de lleure per a compondre una sola nota d'ençà que prengué la direcció de la Banda. Ha renunciat d'una manera gairebé completa a les glòries, sovint ben superficials, de director d'orquestra simfònica. Consagrat exclusivament a la tasca que s'ha triat ell mateix, obsessionat únicament per la seva visió grandiosa d'una «socialització de la música», dedicat únicament a la missió de propaganda musical a través de les masses del seu poble, Joan Lamote de Grignon ha fet el seu camí i ha construït un meravellos instrument apte a la realització dels seus nobles objectius.

Plens d'admiraçió per a aquest home i per a la seva obra, la famosa Banda Municipal de Barcelona, hem cregut oportú aportar amb aquestes ratlles la nostra adhesió a l'homenatge públic que se li està organitzant a la nostra ciutat.

OTTO MAYER

IMPRESOS COSTA
Nou de la Rambla, 45
BARCELONA

DISCOS

Un servei musical del disc

A propòsit d'alguns enregistraments d'obres de Schumann, el prestigiós crític Emile Vuillermoz constata una victòria del disc sobre l'orquestra. Ha estat reprotxada a la *Tercera Simfonia en mi bemoll*, com a totes les obres de Schumann, una certa feixuguesa d'orquestració. I sobre això diu l'esmentat crític:

«En els concerts, aquesta constatació sovint és encagadora. En l'edició sobre ebonita, aquest defecte és seriosament atenuat. En aquests discos hom trobarà detalls felicitats que permetran de rehabilitar l'escriptura instrumental del gran romàntic alemany. Vetaquí un altre servei més que el disc farà a la història de la música.»

Edicions populars

En la revista *Sept*, Armand Pierhal demana la difusió d'edicions a baix preu:

«Per què els editors de discos no publiquen, en edició a baix preu, algunes obres de música simfònica d'un enregistrament particularment reeixit, un cop n'hagin amortitzat les despeses. Per exemple: *La mer* de Debussy i la *Sonata de Fauré* que acaben d'obtenir el Gran Premi del Disc? Passa que la clientela més capaç d'apreciar aquesta música es troba entre els intel·lectuals de la classe mitjana, durament ressentits pel trasbals social de després de la guerra. Obligats a privar-se de les joies que poden gustar més que ningú,estic segur que unes edicions a l'abast de llurs mitjans serien literalment arrabassades.»

NOTES DE RADIO

El concurs per al millor «speaker» alemany

Ja han tingut lloc les primeres proves d'aquest concurs que hem anunciat als nostres lectors. Després d'aquestes primeres proves, unes segones acabaran de determinar quins són els millors concursants de tot Alemanya.

Era sabut que els oients havien de jutjar de la capacitat dels candidats. L'experiència ha demostrat que aquest judici era sovint erroni, perquè la majoria de vegades els oients no jutjaven les condicions dels *speakers* presents, sinó el tema que tractaven. Havent constatat això, les proves foren tan unificades com fou possible. Una d'elles consistia en la interpretació d'un fragment de film, el contingut del qual calia explicar, després d'una projecció, davant el micròfon.

Sovint els candidats es presentaven sabent una colla de coses apreses de memòria. Això decidí la direcció de les emissions del Reich a advertir altre cop: «Abans que res, cal tenir una personalitat. Tenim necessitat de reporters que tinguin esperit. L'ur tasca no és una cosa fàcil. S'han de despendre de tota preparació i caçar amb l'esperit l'esdeveniment que reporten. No es tracta solament de parlar bé i d'una manera tècnica impecable; no basta un estil fluid i ric en color. Els poden aprendre certes coses, però l'essencial és innat i pertany a la personalitat. Els que posseeixen aquest do encara no han arribat al terme de llur tasca.»

Aquestes recomanacions són veritablement sorprenents a Alemanya, on l'estudi i la disciplina sempre han fruit de més favor que la improvisació. De totes maneres, la direcció de la ràdio ha organitzat un ensenyament perquè els distingits en el concurs puguin aprofundir llurs coneixements.

Els drets dels oradors

En un gran àpat de la S. O. C. (Société des Orateurs et Conférenciers), s'acordà transmetre algunes reivindicacions al ministre de P. T. I.

La principal és: percebre un 10 per cent sobre els ingressos bruts de la radiodifusió. Es calcula que aquests ingressos arribaran aviat a 100 milions de francs anuals, i així la S. O. C. en percebrà 10.

El ministre respongué que només creu aplicable la taxa dels drets d'autor sobre la captació neta. Així, doncs, el conferenciant tindrà: a) una remuneració estipulada si ell mateix és qui lleigexi el seu text, b) un dret d'autor permanent calculat tenint en compte les despeses d'instal·lació i de manteniment de la xarxa radiofònica.

Notícies de tot el món

FRANÇA

Frank Marshall acaba d'arribar a París per integrar-se a la Comissió internacional per al concurs de virtuositat de piano que tindrà lloc a començaments d'aquest mes a l'Escola Normal.

GRECIA

La fundació del Teatre d'Òpera a Atenes és un fet. El govern ha acordat destinar a l'efecte 20 milions de dracmes.

HOLANDA

El doctor h. c. Mergelberg, director de la famosa orquestra *Konzerthgebouw* d'Amsterdam, ha estat encarregat de la càtedra de musicologia recentment creada de la Universitat de Leyden.

A l'Òpera Studio d'Amsterdam, ha tingut lloc la representació de *Pes Fort*, òpera en un acte d'Ernst Krenek, l'autor de *Johny* i de *Charles V*, del qual hem parlat des d'aquestes mateixes pàgines.

POLONIA

A Varsòvia s'ha creat l'Institut Frederic Chopin que tindrà al seu càrrec la instal·lació, en homenatge al gran compositor polonès, d'un museu i un arxiu i l'edició de les seves obres completes alhora que d'una revista musical.

L'orientació professional i el personal tramviari

— Què voldràs ser quan seràs gran?

Qui no ha fet o s'ha sentit fer aquesta pregunta, que enclou una cosa tan important com això tan misteriós que s'anomena vocació? És clar que, tot sovint, la resposta a aquella pregunta no té res a veure amb la realitat de després, unes vegades per circumstàncies estranyes a l'individu, d'altres vegades perquè aquest no ha sentit sinó un enlluernament passatger, que podrà ésser substituït per un altre o uns altres, abans no es trobi, si és que es troba, l'assentament definitiu.

Es aquest de la vocació un dels problemes que més han exercitat la sagacitat dels psicòlegs, i que modernament ha estat molt tractat d'ençà que la psicologia experimental ha adquirit prou precisió perquè els seus resultats poguessin ésser tinguts en compte.

Cal dir, però, que els estudis de psicologia experimental relacionats amb aquesta qüestió, més que a ella mateixa s'han dedicat a una altra que hi és íntimament lligada: la de la determinació de les aptituds individuals, per tal d'establir si corresponen a la vocació que l'individu té o es creu tenir, o bé, en cas d'indeterminació vocacional, a fi de precisar el millor esmerç que poden trobar les aptituds que, per a una cosa o altra, i en un grau més o menys acusat, té tota persona.

Són aquests estudis els que han dut a la formació del que s'anomena orientació professional, d'una importància social tan gran, que llur utilitat ha estat reconeguda, en la pràctica, no sols per les corporacions oficials, sinó també per moltes empreses privades i per simples particulars.

Es una cosa que no necessita demostració, que el rendiment d'una persona és molt major col·locada en un lloc per a exercir les funcions del qual presenti aptituds, que no pas posada a fer una feina per a la qual no ha nascut.

Adonant-se d'això, i veient els resultats pràctics d'una exploració metòdica de les facultats individuals, més eficaç que una apreciació empírica, a ull diriem, és que moltes grans companyies trien el personal especialitzat d'acord amb les normes i emprant els procediments de l'orientació professional, sobretot per aquella mena de treball que requereixen una certa especialització, l'eficiència de la qual augmenta si l'individu posseeix ja per endavant una aptitud o unes condicions que després només li caldrà desenrotllar.

Una de les empreses que sotmet part del seu personal a una exploració de la mena que indiquem, és Tramvies de Barcelona, la qual compta amb una instal·lació particular, molt enginyosa, com tots els procediments de l'orientació professional, per a determinar les condicions dels que han de conduir els cotxes de la companyia.

Són, aquestes condicions, molt complexes, encara que en certs moments per què ha passat Barcelona hagin conduït tramvies persones absolutament desentrenades. Però, per tal d'assegurar un servei perfecte i que doni satisfacció a la immensa quantitat de persones que utilitzen tan econòmic mitjà de comunicació, així com a les que van a peu i no per això deixen d'haver de tenir en compte els tramvies, cal un personal adequat i avesat.

Sense entrar de moment en el detall d'aquesta experimentació, diguem en resum que es tracta d'un simulacre de viatge en tramvia, conduït per l'individu a examinar, viatge ple d'incidents com se'n repeteixen tan sovint en una gran ciutat, i observant les reaccions, que es tradueixen en manobres del vehicle, de l'aspirant a conductor.

Amb la simple exposició, tan resumida, però susceptible de majors i curiosos desenrotllaments, el lector, per mica que hi pensi, podrà fer-se prou càrrec de l'eficàcia del procediment per a obtenir una selecció de personal que doni la major satisfacció, no ja a la companyia, sinó al públic, que al capdavant és el primer beneficiat.

ELS OBJECTES UTILS —L'he tret a la tómbola. (The New Yorker)